

Protestantse
Kerk

Vindplaats van |
geloof, hoop en liefde |

Jaarrekening 2020

Protestantse Kerk in Nederland

Protestantse Kerk in Nederland

Op 1 mei 2004 is bij notariële akte in verband met de vereniging van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden (ELK), het rechtspersoonlijkheid bezittende kerkgenootschap de Protestantse Kerk in Nederland tot stand gekomen als voortzetting en rechtsopvolger onder algemene titel van deze drie kerkgenootschappen.

Het kerkgenootschap wordt geregeerd door haar eigen statuut, bestaande uit kerkorde en ordinanties van de Protestantse Kerk in Nederland inclusief overgangsbepalingen, alsmede generale regelingen behorende bij de kerkorde. De Protestantse Kerk in Nederland wordt vertegenwoordigd door de preses en de scriba van de generale synode tezamen (ord. 11.19.1).

De generale synode van het kerkgenootschap de Protestantse Kerk in Nederland laat zich, overeenkomstig ordinantie 11 artikel 18 lid 1 en 2 van de kerkorde, voor de verzorging van de generale financiën van de kerk bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie, die de aan zijn zorg toevertrouwde vermogensrechtelijke aangelegenheden van de Protestantse Kerk in Nederland beheert.

De dienstenorganisatie ondersteunt de kerk, de gemeenten en allen die daarbinnen werken:

- in hun betrokkenheid op God, op elkaar en op de wereld*
- in het getuigenis van Jezus Christus*
- in de dienst van gerechtigheid en barmhartigheid.*

Daarbij verricht zij haar activiteiten in verbondenheid met andere kerken en maatschappelijke organisaties in binnen- en buitenland. Om haar taken namens de kerk en gemeenten uit te kunnen voeren:

- werkt zij dienstverlenend op basis van de vraag om ondersteuning en toerusting van het kerkelijk kader gericht op het beheer en de opbouw van de gemeente, de groei en de verdieping van het geloof en de theologische reflectie, de viering en beleving in de liturgie en de dienst aan de samenleving;
- draagt zij mede zorg voor de opleiding en nascholing van predikanten, kerkelijk werkers en ander (vrijwillig) kader;
- ondersteunt zij het geloofsgesprek en het spreken en leven van de kerk door studies en handreikingen, ook op het gebied van de geestelijke, politieke en economische krachten in de wereld;
- organiseert zij het werk zo dicht mogelijk bij de vragen van de gemeenten en van het kerkelijk kader, in de vorm van een concreet en transparant aanbod;
- voert zij het werk uit binnen de beleidskaders, die door de ambtelijke vergaderingen van de kerk zijn gesteld, op basis van de kerkorde;
- heeft zij de verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met mensen en middelen.

Inleiding

Met ingang van het boekjaar 2020 wordt de enkelvoudige- en geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland in één document gepresenteerd.

De Protestantse Kerk in Nederland heeft na haar totstandkoming in 2004 uitgesproken Art. 2:9 BW (formeel niet van toepassing) als kader voor haar jaarverslaggeving te kiezen, met in het verlengde daarvan de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving die op haar van toepassing zijn. Gelet op de verschillende activiteiten van de Protestantse Kerk in Nederland en het belang van Kerk in Actie (keurmerk) hierbinnen is voor de enkelvoudige jaarrekening als primaire sector richtlijn gekozen voor RL 650. Voor de geconsolideerde jaarrekening wordt RL 640 gehanteerd.

Het bestuur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk heeft hierbij de volgende overwegingen:

- In de belangenafweging is het presenteren van dé jaarrekening (enkelvoudig en geconsolideerd) en deze in de Synode als één geheel voorleggen, voor het bestuur primair.
- Art. 2:9 BW is het stelsel voor zowel de enkelvoudige- als de geconsolideerde jaarrekening.
- De daarop aansluitende Richtlijnen passen in dat stelsel en vullen elkaar aan.

De indeling van deze jaarrekening is als volgt:

Algemeen (pagina 4 t/m 34)

Hierin zijn de voor beide jaarrekeningen, dus enkelvoudig en geconsolideerd, van toepassing zijnde onderdelen opgenomen, zoals bijvoorbeeld het bestuursverslag en de waarderingsgrondslagen.

Enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland (pagina 35 t/m 72)

Hierin zijn de enkelvoudige balans, staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht terug te vinden, inclusief de toelichting hierop.

Geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland (pagina 73 t/m 99)

Hierin zijn de geconsolideerde balans, staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht terug te vinden, inclusief de toelichting hierop. Tevens wordt hier de consolidatiekring toegelicht.

Overige gegevens (pag. 100)

Hierin is de vaststelling en één controleverklaring opgenomen.

Algemeen

Inhoudsopgave

1.	Bestuur en directie	5
1.1	Verantwoordingsverklaring	5
1.2	Verslag bestuur en directie	8
2.	Risicobeheer	18
2.1	Algemeen	18
2.2	Dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland	18
2.3	Stichting kerkelijk Geldbeheer	21
2.4	Overige gelieerde instellingen	22
3.	Duurzaamheid	22
4.	Toekomst	24
4.1	Dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland	24
4.2	Stichting kerkelijk Geldbeheer	24
4.3	Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk	25
4.4	Protestantse Stichting Hydepark	25
4.5	Protestantse Stichting Hydepark Beheer	26
4.6	Beheerscommissie Centrale Kas Predikantstraktementen	26
5.	Waarderingsgrondslagen	27

1. Bestuur en directie

Dit hoofdstuk bestaat uit een formeel door het bestuur vastgesteld verantwoordingsverklaring in overeenstemming met de eisen die het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) stelt aan de principes van goed bestuur. Hiernaast zijn de samenstelling van het moderamen, het bestuur en de directie, de bezoldiging, het rooster van aftreden en de nevenfuncties van het bestuur vermeld. Bovendien is een kort verslag opgenomen van de meest actuele zaken vanuit de bestuursvergaderingen in het jaar 2020.

Het activiteitenverslag over 2020 is opgenomen in het separate jaarverslag 2020 van de Protestantse Kerk in Nederland. Deze is terug te vinden op www.protestantsekerk.nl.

1.1 Verantwoordingsverklaring

Toezicht houden

Rechtspersoonlijkheid en taken dienstenorganisatie

De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland onderhoudt ten behoeve van het werk van de kerk een dienstenorganisatie. Deze kerkelijke instelling is een zelfstandig onderdeel van de kerk en bezit als zodanig rechtspersoonlijkheid. De generale synode laat zich in haar werk bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie. Dit bestuur geeft leiding aan de dienstenorganisatie binnen het raamwerk van de kerkorde, de ordinanties en de generale regelingen die bij deze kerkorde horen. In de generale regeling voor de dienstenorganisatie zijn de taken, werkwijze en bevoegdheden van het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie vastgelegd.

Code goed bestuur voor goede doelen

Het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie onderschrijven de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en handelen hiernaar, in overeenstemming met een aantal codes, zoals de code-Wijffels en de code-Tabaksblat, en met good governance. Dit laatste begrip duidt op een goede bestuurlijke inrichting van een onderneming en goed ondernemerschap. Hieronder vallen ook integer en transparant handelen, een goed toezicht hierop, en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht.

Gedragscode fondsenwerving

Kerk in Actie is lid van CBF en houdt zich aan de daarbij behorende gedragscodes rond fondsenwerving en integriteit. Kerk in Actie heeft daarnaast aanvullende normen die worden aangereikt vanuit het evangelie en de kerkorde. Zo worden loterijen beschouwd als ethisch ongewenst en doet Kerk in Actie daar niet aan mee. Kerk in Actie ontvangt geen inkomsten uit opbrengsten van goede doelen loterijen. Voor communicatie-uitingen die mede tot doel hebben om fondsen te werven is een intern beleid vastgesteld (bijvoorbeeld t.a.v. het op een waardige en respectvolle manier in beeld brengen van projecten en doelgroepen). De fondsenwerving vindt voor een belangrijk deel plaats door plaatselijke diaconieën en zwo-groepen (zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking). Deze groepen hebben een regulerend effect omdat zij zeer betrokken en kritisch zijn. Zij reageren direct op uitlatingen van Kerk in Actie of de Protestantse Kerk in Nederland, ook voordat er ethische of wettelijke normen overschreden worden.

Taken en verantwoordelijkheden van bestuur en directie dienstenorganisatie

Het bestuur heeft onder meer tot taak het (doen) voorbereiden van, uitvoeren van en toezien op het beleid en de uitwerking daarvan in jaarlijkse jaarplannen en begrotingen dat door de generale en kleine synode is vastgesteld voor de dienstenorganisatie, de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de dienstenorganisatie en het beheren van het vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving en voor het beheersen van de risico's verbonden aan het uit te voeren werk van de kerk. Het bestuur rapporteert hierover aan de generale en kleine synode.

De directie is belast met de beleidsmatige voorbereiding en uitvoering van bestuursbesluiten, en met de dagelijkse leiding en organisatie van de dienstenorganisatie. De taken zijn verwoord in het directiestatuut dat door het bestuur van de dienstenorganisatie is vastgesteld. Hierin wordt ook aangegeven welke bestuursbevoegdheden zijn gemandateerd aan de algemeen directeur. Het directiestatuut is online in te zien op de website:

www.protestantsekerk.nl/structuur

Besteding van middelen

Vorbereiding, vaststelling, uitvoering en evaluatie beleidsplanning

Het beleidsplan voor de dienstenorganisatie wordt voorbereid door de algemeen directeur en de clustermanagers. Daarna wordt het besproken en vastgesteld door het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode. Zij bieden het gezamenlijk aan ter behandeling bij de generale synode. De generale synode stelt de kaders van het beleid vast.

Beheersingsproces

De uitvoering van de werkzaamheden van de dienstenorganisatie, gericht op (externe) dienstverlening, vindt zoveel mogelijk plaats in de vorm van projecten, in overeenstemming met artikel 11 van de generale regeling. Het beheersingsproces binnen de planning- en controlcyclus van de organisatie is gebaseerd op de onderdelen Plan (plannen), Do (uitvoeren), Check (meten) en Act (analyse en bijsturen).

De (financiële) besturingsfilosofie geeft het management van de dienstenorganisatie de bouwstenen voor een adequate sturing van het geplande werk en – indien nodig – correctie hierop. Vanuit de missie, visie en de strategische doelstellingen zijn hierin succesfactoren en prestatie-indicatoren voor de dienstenorganisatie bepaald. Deze zijn opgenomen in een balanced scorecard. Deze methodiek blijkt een waardevol instrument voor het management en het bestuur, zowel voor financiële als inhoudelijke monitoring.

De financiële huishouding is op orde. De interne risicobeheersings- en controlesystemen functioneren en geven een solide basis voor rapportage en bijsturing bij gewijzigde omstandigheden. De interne beheersing van de projectbestedingen van Kerk in Actie is eveneens op orde.

Verantwoording

De begrotingen en jaarrekeningen die het bestuur jaarlijks uitbrengt, worden vastgesteld door de kleine synode. De vaststelling van de jaarrekening met een controleverklaring van een onafhankelijke accountant strekt tot décharge van het bestuur ter zake van zijn gevoerde beheer. De jaarstukken worden opgesteld volgens de Richtlijn Fondsenwervende Instellingen (650) van de Raad voor de Jaarverslaggeving, mede omdat voor de activiteiten en

verantwoording van Kerk in Actie het CBF-keurmerk geldt. Het bestuur brengt hierover een afzonderlijke verantwoording uit. De jaarverslagen en jaarrekeningen, evenals de begrotingen, zijn opvraagbaar en staan integraal op de website van de Protestantse Kerk in Nederland.

De directie verantwoordt minimaal elke twee maanden aan het bestuur de realisatie en voortgang van de uitvoering van de vastgestelde jaarplannen en begrotingen. Het verantwoordingsproces in het jaar 2020 is uitgevoerd conform de gehanteerde regelgeving en de hierover gemaakte afspraken.

(Extern) toezicht

Het CBF houdt extern toezicht inzake het keurmerk voor een verantwoorde fondsenwerving. Ook voert een onafhankelijke externe accountant, Deloitte Accountants BV in Utrecht, controle uit. Deze certificerende accountant is aangewezen door de kleine synode. De accountant woont ook de vergaderingen bij van de auditcommissie die door het bestuur is ingesteld. De auditcommissie ondersteunt het bestuur van de dienstenorganisatie bij het uitvoeren van de verantwoordelijkheden op het terrein van toezicht. In 2008 is daarvoor een auditreglement vastgesteld. De commissie bestaat uit drie externe leden, mevrouw A. van Dalen-Rietveld, de heer J.D. van de Geer en de heer P.W. Bos, en twee bestuursleden, de heren Van Leussen en Van Ginkel. De overige leden zijn de algemeen directeur, de manager van het cluster Service Center en een afgevaardigde namens de accountant. Vanwege het aflopen van de zittingstermijn heeft de heer Van de Geer eind 2020 afscheid genomen van de auditcommissie.

De auditcommissie heeft in 2020 in totaal drie keer vergaderd. In de vergadering van 7 mei 2020 zijn de concepten van de jaarverslagen van de Protestantse Kerk in Nederland en van Kerk in Actie over 2019 besproken en op 17 november 2020 de conceptbegroting en het jaarplan 2021 van de Protestantse Kerk in Nederland en van Kerk in Actie. De commissie adviseerde positief over de jaarverslagen en de begrotingen/jaarplannen. Tijdens de ingelaste extra vergadering van 22 juni 2020 is aandacht besteed aan de ontwikkelingen rondom de toekomstige strategie van de dienstenorganisatie. De commissie besteedde daarnaast aandacht aan het IPSOS-rapport, de impactanalyse als gevolg door de coronacrisis, ontvlechting ICCO en de totstandkoming hiervan, de relatie met de VKB, de balanspositie richting Stichting Hydepark Beheer. Belangrijke onderwerpen als risicobeheersing en de ontwikkeling van ICT-beleid werden verder uitgewerkt. Eind 2020 is het IT beleid besproken en in het bestuur vastgesteld. Risicobeheersing is een vast onderdeel van de tweemaandsrapportage, deze wordt standaard met de twee interne bestuursleden in de auditcommissie behandeld. Voorts werden beleidsontwikkeling en de transitie, het strategisch beleidskader, de voortgang rond AVG, het audit plan 2020 en de management letter van Deloitte uitvoerig besproken.

Omgang met belanghebbenden

De Protestantse Kerk in Nederland geldt als een van de grootste vrijwilligersorganisaties van Nederland en heeft naast vrijwilligers andere belanghebbenden. Wij noemen hier de ambtsdragers (ouderlingen, ouderling-kerkrentmeesters, diakenen, predikanten en kerkelijk werkers) en de donateurs.

Belanghebbenden

De dienstenorganisatie komt met veel belanghebbenden in contact en streeft daarbij naar een transparante en open communicatie. Alle contacten hebben tot gevolg dat er op verschillende manieren, via verschillende vormen en op diverse momenten wordt gecommuniceerd, onder andere door Kerk in Actie. De Protestantse Kerk in Nederland heeft contact met organisaties zoals de zogenoemde 'gelieerde instellingen' – bijvoorbeeld Stichting Kerkelijk Geldbeheer, Protestantse Theologische Universiteit, de modulaire uitvoeringsorganisaties (IZB vereniging voor zending in Nederland, Gereformeerde Zendingbond, Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond) - en belangenverenigingen (Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN, Federatie van Diaconieën, enz.). De Protestantse Kerk in Nederland is lid van de Raad van Kerken in Nederland en van internationale organisaties zoals de Wereldraad van Kerken, ACT Alliance, World Communion of Reformed Churches, Lutheran World Federation, Conference of European Churches, en zij onderhoudt contact met partnerkerken in binnen- en buitenland.

Klachten

Op basis van artikel 15 van de generale regeling heeft de dienstenorganisatie een klachtenprocedure en een klachtenformulier. Deze zijn beschikbaar via de website www.protestantsekerk.nl/klacht. Het klachtenregister is besproken en vastgesteld in de bestuursvergadering van 10 februari 2020 en van 14 september 2020.

1.2 Verslag bestuur en directie

Benoemingen bestuur en directie dienstenorganisatie

Het bestuur bestaat uit zes leden. De leden van het bestuur worden benoemd en ontslagen door de generale synode: a. Vier leden van het bestuur worden – op aanbeveling van het bestuur en gehoord hebbende het moderamen van de generale synode – benoemd uit de leden van de kerk. b. De beide andere leden zijn afkomstig uit het moderamen: de scriba (bezoldigd bestuurder) en een ander daartoe aangewezen lid van het moderamen. De onder a. vermelde bestuursleden worden benoemd voor een periode van vier jaar. Zij kunnen eenmaal worden herbenoemd voor een aansluitende periode. De onder b. vermelde bestuursleden worden benoemd voor de duur van hun zittingstijd in het moderamen. Conform het bepaalde in de 'generale regeling voor de dienstenorganisatie' vermijden de leden van het bestuur in hun functioneren elke schijn van belangenverstrengeling. Het bestuur draagt de dagelijkse leiding van de dienstenorganisatie op aan een algemeen directeur. Deze wordt benoemd door de generale synode, uit de leden van de kerk, en op gezamenlijke voordracht van het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode.

Profiel bestuurder

Van een bestuurslid wordt verwacht dat zij/hij:

- belijdend en actief lid is van de Protestantse Kerk in Nederland;
- kennis heeft van en affiniteit heeft met de verschillende kerkelijke structuren en culturen binnen de Protestantse Kerk in Nederland;
- ruime ervaring heeft met het (bedrijfsmatig) aansturen van grote en complexe, bij voorkeur dienstverlenende organisaties;

- oog heeft voor veranderingen in kerk en maatschappij en deze weet te vertalen naar het functioneren van kerk en dienstenorganisatie.
- in staat is tot het functioneren in en reflecteren met het bestuur (inzicht in huidige governance).

De generale synode wijst, gehoord het bestuur, de voorzitter en secretaris van het bestuur aan. Afhankelijk van de samenstelling van het bestuur wordt gezocht naar specifieke ervaring en deskundigheid.

Samenstelling moderamen van de generale synode per 31 december 2020

Drs. M.C. Batenburg, preses

Dr. R. de Reuver, scriba

Drs. J. Galjaard, diaken en eerste assessor

Ir. C.A. de Vries, ouderling-kerkrentmeester

Drs. Y. Luinburg, ouderling

Samenstelling bestuur en directie van de dienstenorganisatie per 31 december 2020

Bestuur

Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter

Mr. W. van Leussen, secretaris

M.R.J. Westerduin MBA

M. van Ginkel RA

Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode

Ir. C.A. de Vries, vanuit het moderamen van de generale synode

De samenstelling van het bestuur van de dienstenorganisatie onderging in 2020 geen wijzigingen.

Directie

Op 19 april 2018 werd ing. G.J. de Groot MBA door de generale synode benoemd tot algemeen directeur van de dienstenorganisatie, startend per 1 juni 2018.

Bezoldiging moderamen

De leden van het moderamen ontvangen geen bezoldiging, met uitzondering van de scriba, dr. R. de Reuver en de preses drs. M.C. Batenburg.

Op 14 november 2019 is drs. M.C. Batenburg gekozen tot preses (voorzitter) van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland. Zijn aanstelling als preses is voor 60%. Voor 40% blijft ds. Batenburg als gemeentepredikant verbonden aan de protestantse wijkgemeente Sint-Janskerk in Gouda. Ds. Batenburg wordt voor 100% betaald door de Beheerscommissie Predikanten en is dus voor 60% vrijgesteld van het gemeentewerk in Gouda. Voor de afdrachten door de gemeente Gouda aan de Centrale Kas Predikantstraktementen, die nog volledig doorlopen, wordt aan de gemeente Gouda een compensatievergoeding betaald.

De scriba wordt gesalarieerd conform de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland. Deze is afgeleid van de beloningen die de rijksoverheid hanteert voor de ambtelijke salarissen. Aan de leden van het moderamen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Bezoldiging bestuur

Conform de generale regeling dienstenorganisatie artikel 3, lid 9, genieten de leden van het bestuur van de dienstenorganisatie geen beloning voor hun werkzaamheden, maar hebben zij recht op vergoeding van de kosten die zij maken bij de uitoefening van hun bestuursfunctie. In het jaar 2020 is € 339 aan onkostenvergoedingen verstrekt. Dit betreft voornamelijk vergoedingen voor reis- en verblijfkosten. Aan de bestuursleden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd en is in 2018 geëvalueerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning worden deze getoetst aan de regeling van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland (voorheen VFI). In de toelichting op de personeelskosten in de jaarrekening staat een overzicht van de bezoldiging van de directie(leden).

Bezoldiging directie

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in april/mei 2018 in het verlengde van de aanstelling van de nieuwe algemeen directeur.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgen de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelen.nl).

Het jaarinkomen van de directie bedroeg voor G.J. de Groot in 2020 € 125k (1 fte). Het CBF heeft het jaarinkomen getoetst en op 16 januari 2020 bevestigd dat een BSD-score van 500 punten van toepassing is. Het hierbij behorende maximaal inkomen bedraagt € 162k per 1 januari 2020. Het jaarinkomen van G.J. de Groot past derhalve binnen het in de beloningsregeling opgenomen maximum.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven voor G.J. de Groot met een bedrag van € 150k (1 fte) binnen het in de regeling opgenomen bedrag van € 201k per jaar.

De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht op de staat van baten en lasten.

Rooster van aftreden

Mr. drs. G.H. van der Waaij, benoeming per 1 januari 2018, benoemd door de generale synode in november 2017, mogelijke herbenoeming per 1 januari 2022, aftreden uiterlijk 31 december 2025.

Mr. W. van Leussen, benoeming per 1 januari 2014, benoemd door de generale synode in november 2013, herbenoemd per 1 januari 2018, aftreden uiterlijk op 31 december 2021.

M. van Ginkel RA, benoeming per 1 januari 2015, benoemd door de generale synode in november 2014, herbenoeming per 1 januari 2019, aftreden uiterlijk op 31 december 2022.

Dr. R. de Reuver, scriba van de Protestantse Kerk in Nederland, benoeming door de generale synode in april 2016, mogelijke herbenoeming per juni 2021, aftreden uiterlijk april 2026.

M.R.J. Westerduin MBA, benoeming per 1 januari 2019, benoemd door de generale synode in november 2018, mogelijke herbenoeming per 1 januari 2023, aftreden uiterlijk 31 december 2026.

Ir. C.A. de Vries, benoeming door de generale synode in april 2019, mogelijke herbenoeming per april 2024, aftreden uiterlijk april 2029 (afhankelijk van synodelidmaatschap en synodebesluiten).

Functieverdelingen binnen het bestuur

De bestuursleden hebben elk specifieke aandachtsgebieden:

- Mevrouw Van der Waaij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in de Protestantse Stichting Hydepark Beheer, waarvan zij de voorzitter is. Zij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in het Besturenoverleg Land-Regio. Daarnaast vertegenwoordigt zij het bestuur in de Remuneratiecommissie als voorzitter.
- De heer Westerduin vertegenwoordigt het bestuur in zaken rondom personeel en leiderschapsontwikkeling. Daarnaast vertegenwoordigt hij het bestuur in het Georganiseerd Overleg Predikanten (tot eind 2020) en in de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk. Verder vertegenwoordigt hij het bestuur in de Protestantse Stichting Hydepark Beheer als penningmeester.
- De heer Van Leussen vertegenwoordigt het bestuur in de Auditcommissie en in het Besturenoverleg Land-Regio. Hij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in het bestuur van de Protestantse Stichting Hydepark Beheer, waarvan hij secretaris is. Ook is hij namens het bestuur van de dienstenorganisatie adviseur van de Commissie Steunverlening (Solidariteitskas). Tot slot woont hij de jaarvergaderingen van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer bij.
- De heer Van Ginkel is aanspreekbaar op zaken die te maken hebben met ICCO. Hij richt zijn aandacht daarnaast op zaken met betrekking tot (het overleg met) Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Hij vertegenwoordigt het bestuur in de Auditcommissie als voorzitter, in de Remuneratiecommissie als vicevoorzitter, en hij vertegenwoordigt het bestuur in het participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk.
- Aan het jaarlijks overleg met de Modalitaire Uitvoeringsorganisaties nemen telkens twee bestuursleden van de dienstenorganisatie deel; dit wordt per keer bepaald.
- Alle bestuursleden (met uitzondering van de moderamenleden) zijn ook bestuurslid van de Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland.
- Alle bestuursleden nemen deel aan het overleg met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer.

Nevenfuncties

Buiten de kerkelijke functies op plaatselijk, regionaal en/of landelijk vlak bekleden de bestuursleden ook nevenfuncties op financieel, economisch en maatschappelijk terrein. Bestuursleden van de dienstenorganisatie hebben onderstaande nevenfuncties:

Mr. drs. G.H. van der Waaij, bestuursvoorzitter

Juridisch adviseur/ DGA Van der Waaij Juridisch Advies B.V., vicevoorzitter Raad van Toezicht GGz Centraal, voorzitter bestuur Protestantse Stichting Hydepark Beheer,

voorzitter bestuur Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland, lid bestuur Stichting Gabrie-Mehen, lid Maatschappij van Welstand (commissie subsidies samenleving).
M.R.J. Westerduin MBA, bestuurslid

Commissaris/aandeelhouder Westerduin Groep, DGA Wowner B.V., DGA Topshore B.V., investeerder, lid bestuur Protestantse Stichting Hydepark Beheer, lid bestuur Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland.

Mr. W. van Leussen, bestuurslid

Lid raad van toezicht (vicevoorzitter) Stichting (Unesco) Wereld Erfgoed Kinderdijk, bestuurslid (secretaris) Protestantse Stichting Hydepark Beheer, lid bestuur (secretaris) Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland, voorzitter bestuur Stichting Vrienden van Dr. H.F. Kohlbrugge, voorzitter bestuur J.W. Ooms Stichting, bestuurslid Stichting Fundatie voor Hervormden te Tubbergen, lid Cliëntenraad Beatrixziekenhuis te Gorinchem.

M. van Ginkel R.A., bestuurslid

Adviseur / eigenaar Anrigea BV, Plaatsvervangend voorzitter Raad van Bestuur Stichting Juzt, penningmeester Stichting Vrienden van Zusters in Rwanda, penningmeester TFC Hart voor Frankrijk, voorzitter Kringloop Het Goede Doel, Lid van de Financieel economische commissie van het NBG.

Dr. R. de Reuver, scriba en bestuurslid vanuit moderamen generale synode

Uit hoofde van zijn functie lid van het moderamen van de Raad van Kerken en van het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken). Daarnaast is hij voorzitter van het Nederlands Christelijk Forum (NCF).

Ir. C.A. de Vries, bestuurslid vanuit moderamen generale synode

Directeur Edusupport-IT (interim-management in het onderwijs), voorzitter College van Toezicht
Mayfinance CV, lid van de Ledenraad van Het Koninklijk Instituut Van Ingenieurs (Kivi).

De directeur van de dienstenorganisatie heeft de volgende nevenfuncties:

Ing. G.J. de Groot MBA, algemeen directeur

Lid Participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk, lid Raad van Toezicht Stichting Alpha-cursus Nederland, lid van de vereniging Maatschappij van Welstand.

Evaluatie functioneren

Het bestuur heeft in de vergadering van 9 november 2020 het functioneren van het bestuur geëvalueerd. Het bestuur stelt vast dat de voorbereiding van de vergadering, de kwaliteit van de voorgelegde stukken, agendering en procesgang (beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming) het overleg en de besluitvorming goed ondersteunt. In 2020 is veelal via rapportages kennis genomen van interne en externe ontwikkelingen. Het bestuur besluit in 2021 in te zetten op verdiepende gesprekken met verschillende interne en externe belanghebbenden. Bij de komende werving van een bestuurslid zal de digitale / IT-competentie extra aandacht krijgen.

Kort verslag bestuursvergaderingen 2020

Het bestuur van de dienstenorganisatie kwam over het verslagjaar 2020 tien keer bijeen in een regulier overleg. Bij alle vergaderingen was de algemeen directeur aanwezig.

Wisselingen in het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie

De heer. A.C. Kortleve heeft zijn opdracht als interim-directeur interne bedrijfsvoering eind december 2020 afgerond.

Nieuw Hydepark

Er waren gesprekken met de gemeente Utrechtse Heuvelrug over de toekomstvisie van de locatie Hydepark. Het landgoed Hydepark is een terugkerend onderwerp op de bestuursvergaderingen, waarbij gekeken wordt naar het vergroten van het economisch draagvlak ter verdere verbetering van de exploitatie. Er is een onafhankelijk onderzoek ingesteld naar de mogelijkheden om de exploitatie aanmerkelijk te verbeteren.

Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland

Het bestuur van de Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland stelde in de vergadering van 11 mei 2020 het jaarverslag en de jaarrekening 2019 van de stichting vast.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Het bestuur van de Protestantse Stichting Hydepark Beheer stelde in de vergadering van 11 mei 2020 het jaarverslag en de jaarrekening 2019 van de stichting vast.

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV)

Op 10 november 2020 vergaderde het bestuur van de dienstenorganisatie met de raad van toezicht en directie van de PSDV; naast de reguliere overlegvergaderingen is er regelmatig contact geweest tussen de directeur van de dienstenorganisatie en de bestuurder van de PSDV. De financiële situatie van de PSDV vanwege de omzetsdaling als gevolg van de coronacrisis is besproken.

ICCO

Het bestuur vergaderde op 6 april 2020 en op 23 juni 2020 met de raad van commissarissen van ICCO. In beide vergaderingen werd de financiële en operationele ontvlechting besproken. Daarnaast werden randvoorwaarden voor toekomstige samenwerking onderzocht en geformuleerd. Daarnaast is ICCO in 2020 gefuseerd met Stichting Cordaid. Voor de nieuw te vormen Raad van Toezicht van ICCO/CORDAID heeft het bestuur het moderamen geadviseerd om namens de Protestantse Kerk in Nederland mevrouw ds. Ruth Peetoom aan te bevelen. Deze aanbeveling is door ICCO/CORDAID overgenomen.

Besturenoverleg land - regio

In het Besturenoverleg Land-Regio ontmoeten de voorzitters van de elf klassicale vergaderingen, het moderamen van de generale synode en bestuur en directie van de dienstenorganisatie elkaar. In 2020 kwam het Besturenoverleg een keer bijeen. Op 30 september 2020 werden de volgende onderwerpen besproken: Kerk-zijn in coronatijd, het nieuwe beleidskader van de dienstenorganisatie, de afsluiting van het transitieproces van de klassicale vergaderingen en de evaluatie van functie en werkwijze van het besturenoverleg.

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV)

Het reguliere Participantenberaad werd gehouden op 28 mei 2020. In de vergadering van 28 mei werden o.a. de jaarrekening en jaarverslag 2019 besproken en de resultaten van het

1ste kwartaal. De businesscase Nieuw Hydepark werd besproken. Ook de coronacrisis en de gevolgen voor PSDV cs en betrokken partners is aan de orde gekomen.

Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)

Het bestuurslid de heer M. van Ginkel en de algemeen directeur G.J. de Groot hadden twee maal overleg met de directeur van de SKG over de ontwikkelingen en voortgang en deden hiervan verslag in de bestuursvergaderingen. In 2020 is de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland gefuseerd met de SKG.

Financiën

In 2020 zijn de (enkelvoudige en geconsolideerde) jaarrekeningen 2019 en de begroting 2021 (inclusief de kaderbrief) voor de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie voorbereid en ter vaststelling voorgelegd aan de kleine synode.

Campusontwikkeling kantoorlocatie

Met betrekking tot de huisvesting is de lijn dat het huidige kantoor aan de Joseph Haydnlaan in Utrecht wordt aangehouden. Die locatie zal worden doorontwikkeld tot 'campus'. Dit wordt vormgegeven door kantoorruimte met name te verhuren aan organisaties met wie inhoudelijk kan worden samengewerkt. Op deze manier is de verhuur van het beschikbare gebouw niet alleen financieel vruchtbaar, maar ook inhoudelijk.

Deze benadering is ingegeven door het verlangen om betekenisvol en toekomstgericht gemeenten, andere kerkplekken en de samenleving te dienen. De verwachting is dat het tot meer innovatie en kennisdeling leidt als nauwer wordt opgetrokken met andere organisaties. Hierbij is een veelheid aan thema's denkbaar.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De heer Mr. Th. Hoekstra, werkzaam bij de dienstenorganisatie, is in september 2018 benoemd als functionaris gegevensbescherming (FG). Op 9 maart 2020 heeft hij een reguliere rapportage aan het bestuur van de dienstenorganisatie gedaan. Er zijn zeven verwijderingsverzoeken binnengekomen (in de vorige rapportageperiode: tien) en er heeft één incident plaatsgevonden (in vorige periode: vier). De situatie normaliseert zich. Er wordt gewerkt aan een eigen autorisatiebeleid. Dit zal bij de volgende rapportage worden toegevoegd.

Beleidskader

Op basis van de visienota 'Van U is de toekomst' is in 2020 toegewerkt naar een nieuw beleidskader en een nieuwe organisatiestructuur. Hierin zijn onder andere een door onderzoeksbureau IPSOS opgestelde rapportage en een strategische risicoanalyse en personeelsplanning meegenomen. De directie heeft het bestuur gedurende het gehele jaar betrokken in de planvorming. In de vergadering van oktober 2020 is het beleidskader 'De toekomst open tegemoet' vastgesteld. Naar aanleiding van het uitstellen van de novembervergadering van de generale synode is een nieuwe tijdsplanning ten aanzien van de transitie uitgewerkt. In deze nieuwe planning is rekening gehouden met de belasting/werkdruk van de medewerkers van de dienstenorganisatie en met het uitgebreider informeren van de brede moderamina van de classes over het nieuwe beleidskader. Dit had

ook consequenties voor het vaststellen van de begroting voor 2021. Dit is gebeurd in de vergadering van de kleine synode van 2 maart 2021.

Visie en ambitie op informatiemanagement en automatisering

Het bestuur heeft in de vergadering van oktober 2020 het investeringsplan besproken en vastgesteld. Ten minste zal jaarlijkse monitoring in de auditcommissie plaatsvinden op de voortgang van de digitale transformatie van de dienstenorganisatie. Bovendien zal per kwartaal in 2021 een interne voortgangsrapportage IT worden opgesteld ten behoeve van directie en MT. Hierin zal naast de financiële KPI's ook de digitale transitie worden gemonitord met behulp van een business IT scan. Ten slotte levert het project Cybersecurity in 2021 een informatiebeveiligingsbeleid op en een implementatieplan.

Corona

De impact van de coronacrisis is in diverse bestuursvergaderingen gemonitord en besproken. Er is besloten tot het verlenen van liquiditeitssteun aan lokale gemeenten door middel van het instellen van een noodfonds met een totaalbedrag van €5 miljoen. Van dit noodfonds is in 2020 geen gebruik gemaakt. Verder is in de tweemaandsrapportages gerapporteerd over de impact van corona-scenario's op ons financieel resultaat. Op deze manier heeft directie en bestuur kortcyclisch inzicht gekregen in de ontwikkelingen binnen de dienstenorganisatie t.a.v. de (overheids)maatregelen van coronacrisis. Eveneens is in de tweemaands rapportage standaard het onderdeel risico-analyse opgenomen. Het risico van de gevolgen van de coronacrisis is in deze risicoanalyse update begin 2020 benoemd en er zijn beheersmaatregelen genomen. Tweemaandelijks is de voortgang van deze beheersmaatregelen en ontwikkeling van het risico gerapporteerd. De risicoanalyse en de scenario's m.b.t. corona hebben directie en bestuur een integraal overzicht gegeven van de impact op de dienstenorganisatie.

Overige zaken

- Bestuursleden waren in 2020 aanwezig bij de vergaderingen van de kleine synode en van de generale synode. De bestuursleden zijn bevoegd de leden van de generale en de kleine synode te adviseren. Adviseurs hebben spreekrecht als zij daartoe zijn uitgenodigd.
- De visienota 'Van U is de toekomst' werd besproken met het bestuur en de directie op 10 februari 2020.
- Het bestuur besprak op 10 februari 2020 de voortgang van de werkzaamheden van de Commissie Werkzaam Vermogen. Deze commissie is door het bestuur ingesteld om de onderwerpen 'Toepassing ANBI-regels' en 'Vermogens in de kerk' nader te onderzoeken en voorstellen te formuleren. De rapportage is in de generale synode van 24 april 2020 behandeld.
- In het jaar 2020 heeft een aantal bestuurlijke ontmoetingen met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer plaatsgevonden. In de vergadering van december is de potentiële samenwerking besproken. Beide besturen hebben ermee ingestemd dat wordt toegewerkt naar een samenwerkingsovereenkomst in de tweede helft van 2021.
- Het jaarlijkse overleg van het bestuur van de dienstenorganisatie met de ondernemingsraad werd in 2020 gehouden op 15 juni 2020.
- De doorstart en uitbreiding van The Passion via een intentieverklaring van vier jaar is besproken en vastgesteld.

- Bij de herbezinning op kerntaken was het duidelijk geworden dat het faciliteren van beleggingen door plaatselijke gemeenten en diaconieën in Oikocredit niet meer tot de kerntaken van de dienstenorganisatie behoorde. Mede naar aanleiding van een juridische analyse is in de bestuursvergadering van 14 juli 2020 daarom besloten om deze vorm van ondersteuning te beëindigen.
- In de bestuursvergadering is de evaluatie en visie op Pionieren 2020-2024 behandeld.
- In verband met het aflopen van het contract met accountantskantoor Deloitte is een selectieprocedure om te komen tot een nieuwe accountant gestart en afgerond. Een speciale commissie heeft vastgesteld dat het bestuur primair behoefte heeft aan een positief kritische accountant met een goed (digitaal) advies, voortvloeiend uit zijn rol. De ontvangen voorstellen zijn getoetst aan de selectiecriteria en na de selectiegesprekken is vastgesteld dat KPMG daar goed op aansluit. Het advies van het bestuur om per boekjaar 2021 KPMG aan te stellen is door de kleine synode overgenomen.
- Uitvoeringsregeling Quotum en solidariteitskas.
- Het sociaal jaarverslag is in de bestuursvergadering van 11 mei 2020 besproken en vastgesteld.
- Het afgevaardigde bestuurslid M.R.J. Westerduin participeerde in het Georganiseerd Overleg Predikanten.
- De preses, drs. M.C. Batenburg, heeft een aantal bestuursvergaderingen (gedeeltelijk) bijgewoond.

Vooruitblik 2021

De gevolgen van de *coronacrisis* in 2021 zullen binnen alle onderdelen van de Protestantse Kerk in Nederland merkbaar zijn. Door de nog onbekende duur van de crisis zijn de precieze gevolgen nog onzeker. In april 2020 is een impactanalyse gemaakt, waarbij is gekeken naar het risico op derving van inkomsten en de mogelijkheden tot reductie van kosten. Aan de inkomstenkant staat vooral de vrijwillige geldwerving onder druk. Dit heeft met name impact op de baten van Kerk in Actie. Aan de kostenkant valt duidelijk op dat door het niet meer mogen uitvoeren van activiteiten een aanmerkelijke reductie kan worden bereikt. Als het gaat om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen, dan is de verwachting voor 2021 dat ook bij teruglopende inkomsten de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie voldoende reserves (liquide middelen) hebben om een tijdelijke teruggang op te vangen. De mogelijke bezuinigingen en inkomstenderving zijn gebaseerd op aannames; het is noodzakelijk deze nauwgezet te blijven volgen in de (financiële) rapportages in 2021.

De *inrichting van de nieuwe organisatie* en een nieuwe werkwijze in de dienstverlening aan plaatselijke gemeenten gaat in de loop van 2021 van start. De veranderingen zullen veel vragen van leidinggevenden en medewerkers. Een aantal medewerkers zal boventallig worden. Het proces van plaatsing en (interne) sollicitaties is voorzien in de eerste twee kwartalen van 2021 en de verwachting is dat de nieuwe structuur per 1 juni 2021 kan starten. Een intensief begeleidingstraject voor (nieuwe) leidinggevenden is voorzien en er zal veel aandacht nodig zijn voor de ontwikkeling van teams en voor het opbouwen van een werkwijze die bijdraagt aan de beweging naar een toekomstgerichte kerk. Er zal in 2021 een gespreksronde met plaatselijke gemeenten en andere betrokkenen worden georganiseerd als basis voor de uitwerking en vormgeving van het nieuwe dienstverleningsmodel. De organisatieverandering heeft de meeste impact op dat deel van de organisatie dat zich richt op plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland en dat ook uit daarvoor bestemde middelen wordt gefinancierd. Het werk van Kerk in Actie wordt gefinancierd uit de

specifiek voor dit doel vrijwillig geworven gelden en wordt besteed volgens de daarvoor vastgestelde kaders en richtlijnen.

Vaststelling verantwoordingsverklaring

Deze verantwoordingsverklaring is op 8 maart 2021 vastgesteld en ondertekend door alle leden van bestuur en de algemeen directeur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

2. Risicobeheer

2.1 Algemeen

Risicobeheer betekent het in kaart brengen van de risico's voor de organisatie, het maken van een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een risico zich in de praktijk zal voordoen, en de impact die dat voorval op de organisatie zal hebben. Vanuit deze inschattingen worden maatregelen bepaald gericht op het beheer van de gesignaleerde risico's.

Hierbij is het volgende onderscheid aangebracht.

- reputatierisico's
- financiële risico's
- operationele risico's.

2.2 Dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland

De dienstenorganisatie is niet alleen in Nederland actief, maar wereldwijd. Daarnaast zijn zeer veel vrijwilligers en medewerkers betrokken bij de uitvoering van het werk. De aard van de risico's heeft derhalve een breder spectrum dan alleen het werk in de dienstenorganisatie.

In oktober 2017 vond een risico workshop plaats. De bevindingen uit de risicoanalyse zijn opgenomen in de besturingscyclus van het managementteam. In 2018 heeft een evaluatie van deze risicoanalyse plaatsgevonden en heeft waar nodig bijsturing van de beheersmaatregelen plaatsgevonden.

In 2019 is een proces gestart om risicomangement nog meer te integreren in de periodieke PDCA (Plan, Do, Check, Act) cyclus van de clusters en op totaal DO niveau. Om dit te bereiken zijn per cluster risicomangement sessies georganiseerd die hebben geleid tot concrete beheersmaatregelen op de belangrijkste risicogebieden. In 2020 is de monitoring van het effect van de beheersmaatregelen onderdeel van de 2 maandsrapportage.

Reputatierisico's

De dienstenorganisatie streeft naar een transparante en open communicatie met alle belanghebbenden. Dit is van groot belang voor de wijze waarop belanghebbenden het werk ervaren. Kerk in Actie heeft via verschillende media per doelgroep een passende aanpak. De organisatie is voortdurend alert op interne en externe invloeden.

Reputatierisico's als gevolg van synodale uitspraken en besluiten worden niet benoemd in dit verslag. Deze komen - indien van toepassing - aan de orde in de rapportage van het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland aan de synode.

Financiële risico's

De bekende en kwantificeerbare financiële risico's zijn in de jaarrekening vermeld onder 'de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen' (*zie einde toelichting op de balans*).

Operationele risico's

Operationele risico's zijn risico's als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

Veiligheidsbeleid

Werknemers die reizen en werken in het buitenland lopen risico. Te denken valt aan tropische ziektes, beroving, diefstal of zelfs ontvoering. Ook kan er sprake zijn van gewelddadige acties met een religieuze of politieke achtergrond. Daarom is er een eigen veiligheidsbeleid waarin uitgangspunten, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot veiligheid zijn vastgelegd. Dit beleid, dat vooral betrekking heeft op het buitenland werk van Kerk in Actie, is begin 2020 opnieuw geactualiseerd en vastgesteld door het MT van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

Daarnaast zijn er veiligheidsplannen voor alle landen waar partners van Kerk in Actie actief zijn. Deze veiligheidsplannen beschrijven de aanwezige veiligheidsrisico's met relevante veiligheidsmaatregelen ter voorkoming van risico's. Alle reizende medewerkers van Kerk in Actie zijn verplicht om voorafgaande aan een reis een veiligheidstraining te volgen en die deskundigheid vervolgens ook op peil te houden.

Heeft zich tijdens een reis of uitzending een incident voorgedaan waar een medewerker mogelijk een trauma aan overgehouden heeft, dan kan de betreffende medewerker dat melden en bespreken tijdens een debriefing gesprek. In dat geval is professionele begeleiding mogelijk. Kerk in Actie werkt met een veiligheidsadviseur. Daarnaast heeft Kerk in Actie een intern werkend Crisis Management Team (CMT) dat optreedt wanneer de algemene veiligheidssituatie in een regio, gebied of land daarom vraagt en in geval van calamiteiten en incidenten. Het CMT bestaat uit de manager en twee noodhulp collega's met ervaring op veiligheidsbeleid.

De COVID-19 pandemie zoals die zich in het voorjaar van 2020 ontwikkelde heeft ertoe geleid dat Kerk in Actie 7 uitgezonden/gedetacheerde medewerkers (inclusief partners) uit voorzorg naar Nederland terug liet keren. Met deze collega's is intensief contact geweest over de afwegingen die tot dit besluit hebben geleid en inmiddels zijn de betreffende medewerkers weer teruggekeerd naar het buitenland. Verder hebben zich in 2020 geen veiligheidsincidenten voorgedaan.

Integriteitsbeleid

Ieder mens weet zelf het beste wat hij nodig heeft. Financiële steun en samenwerking verlopen via lokale kerken en partnerorganisaties, want die staan het dichtst bij. Daarbij draait het om gelijkwaardigheid: we leren van elkaar. Zo bieden we elkaar hoop en delen we ons geloof in een betere wereld. Om als Dienstenorganisatie en als Kerk in Actie goed invulling te kunnen geven aan deze missie/doelstelling is het zijn van een integere organisatie uiteraard van wezenlijk belang. Dit houdt in dat we ons ervoor inzetten een organisatie te zijn waarin het prettig werken is en waar we beleid hebben om machtsmisbruik, financiële schendingen en interpersoonlijke schendingen binnen en buiten onze organisatie (in relatie tot partners/beneficiënten) te voorkomen.

In 2020 is het integriteitsbeleid geheel geactualiseerd en heeft een medewerker binnen Kerk in Actie het integriteitsbeleid in portefeuille. Per kwartaal ontvangt het management van Kerk in Actie en de dienstenorganisatie een rapportage waarin eventuele meldingen en de opvolging van acties wordt opgenomen.

In 2020 waren er drie meldingen van (mogelijke) onregelmatigheden bij partners van Kerk in Actie. Hierop zijn door de medewerkers adequate acties ondernomen. De omvang van deze kwesties is voor Kerk in Actie zeer beperkt.

In 2020 is drie keer een Moreel Beraad gehouden binnen de afdeling Kerk in Actie. Dit betrof drie van de vier continenten waar Kerk in Actie actief is.

Gedragscodes als onderdeel van preventie

Omdat medewerkers ook uitvoering geven aan het vormgeven van een integere organisatie heeft Kerk in Actie zich aangesloten bij een aantal internationaal erkende gedragscodes.

Drie gedragscodes maken onderdeel uit van het integriteitsbeleid en veiligheidsbeleid van Kerk in Actie. Alle medewerkers worden geacht zich hieraan te houden als zij voor Kerk in Actie werken, op dienstreis zijn of als uitgezonden medewerker verblijven in een gastland.

Medewerkers van Kerk in Actie tekenen bij aanstelling deze codes. Het betreft hier de:

- [Act Alliance Code of Conduct Policy](#): for the prevention of misconduct, including corruption, fraud, exploitation and abuse, including sexual; and to ensure child safeguarding;
- [ICCO and Kerk in Actie Child Safeguarding Policy](#) waar de [Child Safeguarding Code of Conduct](#) onderdeel van is;
- ["The Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGO's in Disaster Relief"](#).

De genoemde codes zijn c.q. worden onderdeel van de contracten met Kerk in Actie partners en daarmee voor deze partnerorganisaties relevant. Zo nemen wij stappen om verdere invulling te geven aan onze ketenverantwoordelijkheid.

Internationaal betalingsverkeer

In toenemende mate zijn risico's in het internationale betalingsverkeer zichtbaar vanwege aan banken opgelegde maatregelen in het kader van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en/of vanwege lokale wetgeving ten opzichte van NGO's en kerken. Daarnaast heeft de EU sancties opgelegd aan verschillende landen in de wereld. Deze sancties hebben tot gevolg dat financiële transacties met bepaalde landen niet of bijna niet mogelijk zijn. Dit kan leiden tot problemen in het tijdig ter plekke krijgen van toegezegde gelden en daarmee tot problemen bij de realisatie van project- en programmadoelstellingen.

IT omgeving

In 2019 is een risico inventarisatie gehouden m.b.t. het onderwerp Cybersecurity. Hierbij zijn o.m. de risico's op datalekken en ongeautoriseerde toegang tot onze systemen in kaart gebracht. Vervolgens zijn hierop beheersmaatregelen in gang gezet die hebben geleid tot o.a. een herindeling van de Google mappenstructuur en de beveiliging hiervan, extra authenticatie stappen bij het inloggen in onze systemen en het aanscherpen van het beleid inzake het delen van documenten. Cybersecurity vraagt blijvende aandacht en vandaar dat ook in 2020 de monitoring op en verbetering van de beveiliging van onze IT systemen hoge prioriteit heeft gehad en ook 2021 prioriteit zal hebben..

Bedrijfshulpverlening

Bij het landelijk dienstencentrum is een team van bedrijfshulpverleners aanwezig dat dagelijks klaar staat om op te treden in noodsituaties. Om de paraatheid en kennis van de bedrijfshulpverleners actueel te houden, volgen de teamleden frequent de opleidingen met betrekking tot ontruiming, eerste hulp, reanimatie en brandpreventie. Door de bedrijfshulpverlening worden ontruimingsoefeningen uitgevoerd op de locatie van de dienstenorganisatie in Utrecht. Ontruimingen worden geëvalueerd en kunnen leiden tot acties op de geconstateerde aandachtspunten.

2.3 Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Risicobeheer

De groei van de financiële dienstverlening en de situatie op de financiële markten vraagt om adequaat risicobeheer. Het nemen van afgewogen risico's vormt onderdeel van de bedrijfsvoering bij SKG. Om zeker te stellen dat risico's weloverwogen worden genomen heeft SKG voor zover mogelijk de risicobeheer activiteiten in de dagelijkse bedrijfsactiviteiten en de strategische planning geïntegreerd.

Periodiek worden risico's en risicobeheersmaatregelen gezien en waar noodzakelijk worden adequate maatregelen genomen. Als financiële instelling ziet SKG zich geconfronteerd met diverse risico's. Het gaat hierbij onder andere om het kredietrisico, het renterisico, het liquiditeitsrisico en het operationele risico. Het beleid van de genoemde risicogroepen is behoudend en voorzichtig.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen. Dit risico heeft betrekking op verstrekte kredieten en uitgezette geldmiddelen aan kerken, kerkelijke instellingen en gemeenten. Geldmiddelen die op deze wijze kunnen worden uitgezet, worden belegd bij banken en obligaties.

Ten aanzien van de uitgezette geldmiddelen zijn de belangrijkste principes:

- banken; alleen bij de grote Nederlandse banken die naar beschikbare informatie van ratingbureaus continue worden gemonitord op leverage, balansgrootte en pers;
- bekendheid met de kerkelijke instellingen/of kerkelijke gemeente ter plaatse: de medewerkers dienen optimaal geïnformeerd te zijn over de aard van de kerkelijke gemeente en haar toekomstige financiële kasstromen;
- de product- en juridische kennis op het gebied van financieringen dient bekend te zijn bij de medewerkers die zich bezighouden met het verstrekken van kredieten;
- het vierogenprincipe, twee bevoegde functionarissen dienen het kredietvoorstel goed te keuren;
- voor de flattering van kredieten boven de € 250.000 is een kredietcommissie ingesteld.

Enmaal per jaar wordt door de Kredietcommissie een kredietrevisie uitgevoerd voor alle posten in de portefeuille van SKG. Hierbij wordt onder andere kritisch gekeken naar de gestelde zekerheden en wordt een inschatting gemaakt of de toekomstige kasstromen voldoende zijn voor het betalen van rente en aflossing.

Renterisico

Het renterisico omvat het risico dat de rentemarge kan fluctueren als gevolg van verandering in de marktrente. Binnen strikt geformuleerde richtlijnen wordt het renterisico beheerst. Minimaal twee maal per maand wordt het renterisico door middel van het matching overzicht bepaald en wordt zo nodig bijgestuurd.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico omvat het risico dat SKG op enig moment niet kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen. Vanwege de aanhoudende onrust op de financiële markten worden voortdurend ruime liquiditeiten aangehouden zodat SKG naar verwachting in extreme situaties minimaal een jaar aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

Integriteitsrisico

Op alle primaire processen wordt, daar waar om de verwerking van waarden of data gaat, functiescheiding toegepast. Geautomatiseerde systemen dwingen dit zoveel als mogelijk af om interne fraude, corruptie of belangenverstremgeling te voorkomen. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden persoonsgegevens beschermd tegen verlies of onwettige verwerking.

ICT risico

De eerstelijns werkzaamheden op hard- en software worden in eigen beheer uitgevoerd. Niet-eerstelijns werkzaamheden zijn uitbesteed aan derden, de continuïteit en gegevensbescherming zijn in SLA's en overeenkomsten geborgd. De beveiligingen continuïteit van de geautomatiseerde systemen worden continue gemonitord. Om externe fraude/ cybercrime te voorkomen wordt uitsluitend met veilige VPN verbindingen gewerkt. Bovendien is SKG organisatiebreed zeer alert op vormen van aanvallen van Ransomware en Phishingen APT aanvallen. Ook wordt periodiek door een externe professionele partij een penetratietest (pentest) uitgevoerd en gecheckt of de IT infrastructuur van SKG voldoende weerbaar is.

Operationeel risico

Deze risicocategorie omvat het verlies door tekortschietende interne- en uitbestede processen, mensen en systemen of door externe gebeurtenissen. SKG beperkt de operationele risico's tot een minimum door het stimuleren van risicobewustzijn van de medewerkers en het treffen van adequate maatregelen. Speerpunten hierbij zijn een strikte functiescheiding in processen en een passende uitwijkmogelijkheid voor de ICT gerelateerde risico's.

2.4 Overige gelieerde instellingen

De gelieerde instellingen dienen, indien er gedurende het boekjaar materiële problemen ontstaan of zich risico's manifesteren, het bestuur van de dienstenorganisatie te informeren en te consulteren. In het boekjaar heeft de Raad van Toezicht van PSDV gesignaleerd dat door het wegvallen van de omzet de huurverplichtingen zwaar vallen. Aansluitend zijn gesprekken gevoerd waarbij is afgesproken de huurverplichtingen te continueren in het licht van het lopende onderzoek naar een duurzame inzet van het landgoed Hydepark. Na besluitvorming (verwacht in 2021) worden de financiële verhoudingen nader bezien.

Overigens zijn door het bestuur geen bijzondere meldingen ontvangen, noch zijn deze specifiek in de afzonderlijke jaarverslagen vermeld.

3. Duurzaamheid

Bijbelse opdracht

Onze aandacht voor duurzaamheid heeft alles te maken met de bijbelse opdracht om zorgvuldig om te gaan met de schepping en wat wij ontvangen hebben zorgvuldig te beheren en over te dragen aan toekomstige generaties. In onze traditie is hiervoor de uitdrukking dat we goede rentmeesters moeten zijn die verantwoordelijkheid nemen voor de medemens en voor de aarde. Vanuit deze opdracht zal de kerk en in het verlengde daarvan de dienstenorganisatie een voorbeeld moeten zijn van goed rentmeesterschap. Wereldwijd wordt deze opdracht herkend en is door de Verenigde Naties vertaald in de Sustainable Development Goals (SDG's) waarop overheden in alle lidstaten aanspreekbaar zijn. Kerk in Actie draagt met haar werk bij aan deze SDG's en dat zal in de toekomst explicieter benoemd worden.

Duurzaamheid in onze programma's

Groene kerken

Kerk in Actie geeft via het programma GroeneKerken plaatselijke gemeenten een impuls om met duurzaamheid aan de slag te gaan. Kerk in Actie werkt hierin samen met Tear. GroeneKerken biedt een netwerk én een website met veel handige adviezen aan. Er is een speciale toolkit waar in 6 hoofdstukken veel informatie geboden wordt.

Duurzaamheid in onze bedrijfsvoering

We besteden aandacht aan duurzaamheid in onze eigen bedrijfsvoering. Centrale begrippen hierbij zijn verminderen, veranderen en vergoeden. Dit levert een goed beeld op van wat al gebeurd is, waar nog een probleem is en wat we daaraan kunnen doen. Het streven is om het huidige portfolio duurzame middelen uit te breiden. Deze bestaat nu uit:

- Zonnepanelen geplaatst op het dak van het gebouw in Utrecht.
- Het verbeteren van ons energielabel van D naar C, te bereiken uiterlijk in 2023. Er is een maatwerkadvies uitgebracht m.b.t. het bereiken van energielabel C en hoger, tot CO2-neutraal. Hier zitten wel hoge investeringskosten aan vast.
- Duurzamere printers en terugdringen van het aantal printjes.
- Het bevorderen van papierloos werken.
- Papier dat ingekocht wordt heeft een duurzaamheidscertificaat.
- Het efficiënt inrichten van het gebouwbeheersysteem (GBS) o.m. door de vernieuwde software, zodat per ruimte koeling en verwarming efficiënter ingeregeld kunnen worden.
- Het certificaat CO2-neutrale postbezorging.

Duurzaamheid in ons beleggingsbeleid

Voor het gevoerde beleggingsbeleid in 2020 wordt verwezen naar de paragraaf 'Duurzaamheid en beleggingen'.

4. Toekomst

4.1 Dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland

De gevolgen van de *coronacrisis* in 2021 zullen binnen alle onderdelen van de Protestantse Kerk in Nederland merkbaar zijn. Door de nog onbekende duur van de crisis zijn de precieze gevolgen nog onzeker. In april 2020 is een impactanalyse gemaakt, waarbij is gekeken naar het risico op derving van inkomsten en de mogelijkheden tot reductie van kosten. Aan de inkomstenkant staat vooral de vrijwillige geldwerving onder druk. Dit heeft met name impact op de baten van Kerk in Actie. Aan de kostenkant valt duidelijk op dat door het niet meer mogen uitvoeren van activiteiten een aanmerkelijke reductie kan worden bereikt. Als het gaat om de financiële gevolgen van de corona maatregelen, dan is de verwachting voor 2021 dat ook bij teruglopende inkomsten de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie voldoende reserves (liquide middelen) hebben om een tijdelijke teruggang op te vangen. De mogelijke bezuinigingen en inkomstderving zijn gebaseerd op aannames; het is noodzakelijk deze nauwgezet te blijven volgen in de (financiële) rapportages in 2021.

De *inrichting van de nieuwe organisatie* en een nieuwe werkwijze in de dienstverlening aan plaatselijke gemeenten gaat in de loop van 2021 van start. De veranderingen zullen veel vragen van leidinggevenden en medewerkers. Een aantal medewerkers zal boventallig worden. Het proces van plaatsing en (interne) sollicitaties is voorzien in de eerste twee kwartalen van 2021 en de verwachting is dat de nieuwe structuur per 1 juni 2021 kan starten. Een intensief begeleidingstraject voor (nieuwe) leidinggevenden is voorzien en er zal veel aandacht nodig zijn voor de ontwikkeling van teams en voor het opbouwen van een werkwijze die bijdraagt aan de beweging naar een toekomstgerichte kerk. Er zal in 2021 een gespreksronde met plaatselijke gemeenten en andere betrokkenen worden georganiseerd als basis voor de uitwerking en vormgeving van het nieuwe dienstverleningsmodel. De organisatieverandering heeft de meeste impact op dat deel van de organisatie dat zich richt op plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland en dat ook uit daarvoor bestemde middelen wordt gefinancierd. Het werk van Kerk in Actie wordt gefinancierd uit de specifiek voor dit doel vrijwillig geworven gelden en wordt besteed volgens de daarvoor vastgestelde kaders en richtlijnen.

4.2 Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Corona heeft de economie verlamd maar de economische en financiële infrastructuur bleef intact, in tegenstelling tot bijvoorbeeld bij een oorlog of bij een natuurramp. Met effectieve vaccins worden een normale samenleving en bedrijvigheid weer mogelijk en veert de economie naar verwachting snel terug naar normaal (volgens voorspellingen van economen). Dankzij de stimuleringspakketten van centrale banken en overheden zal de groei naar verwachting een extra duw in de rug krijgen.

De wereldeconomie lijkt veerkrachtiger te zijn dan verwacht; er is een effectief vaccin beschikbaar dat wereldwijd wordt uitgerold. De nieuwe politieke wind in de VS zal naar verwachting meer stabiliteit brengen op het geopolitieke front. Dit geeft ruimte voor toenemend optimisme. Toch moet niet uit het oog verloren worden dat er nog steeds substantiële risico's zijn, zoals de toenemende schuldenlast als gevolg van de stimuleringspakketten.

De steeds verdergaande technologische ontwikkelingen, ander consumentengedrag en nieuwe regels hebben een enorme impact op de organisatie en routing van financiële producten, waaronder het betalingsverkeer. De brede beschikbaarheid van technologie, de steeds hogere verwachtingen van de consument en de toegenomen regelgeving versterken elkaar en zorgen ervoor dat het landschap van het betalingsverkeer aan verandering

onderhevig is. SKG blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen en heeft de afgelopen jaren haar processen en systemen flexibel ingericht om snel te kunnen spelen op deze veranderingen.

Over een reeks van jaren heeft SKG een stabiele groei laten zien in het activiteiten volume. Het gebruik van internet is de basis van de groeistrategie. "SKG Online", "SKG Collect met de Apostel app" en de SKG-website bieden aantrekkelijke mogelijkheden cliënten optimaal te bedienen. SKG heeft geen duur netwerk aan kantoren waardoor de kosten aan overhead laag kunnen blijven. Gelet op de economische ontwikkeling van de zeer lage rente op de geld- en kapitaalmarkt verwacht SKG voor het komende boekjaar dat de toevertrouwde middelen zich zullen handhaven rondom het huidige niveau en wellicht nog iets kunnen stijgen. Voor 2021 verwacht SKG dat het investeringsvolume bij kerkelijke gemeente en aanverwante instellingen in lijn met 2020 verder zal toenemen. Naast kerkelijke initiatieven ten aanzien van ouderenzorg wil SKG gezien de klimaatdoelstellingen ook graag met kerken meedenken in mogelijkheden van bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen.

Vanwege het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) is de rente al langere tijd erg laag. Het is een situatie die naar verwachting voorlopig zal aanhouden omdat economieën zwaar zijn geraakt door de uitbraak van het coronavirus. In 2020 is gebleken dat kerkleden over het algemeen bereid zijn hun normale bijdragen gewoonte blijven voldoen. Zoals gebruikelijk zal SKG het kredietrisico nauwgezet blijven monitoren. Gezien het klantenprofielen mede door de positieve ervaringen van 2020, verwacht SKG dat de gevolgen van het coronavirus een beperkte invloed hebben op het totale kredietrisico.

Aangaande de reeds getroffen voorziening kredietverliezen ad € 50.000,-, wordt er vanuit gegaan dat deze voorziening voldoende is.

Financiële instellingen betalen rente voor het geld dat ze bij de ECB moeten stellen. Deze zogenoemde negatieve rente berekenen zij sinds 2019 door aan hun grote zakelijke klanten zoals SKG en vermogende particulieren. Om de continuïteit van de dienstverlening te kunnen blijven garanderen, werd SKG in 2020 genoodzaakt een deel van deze extra rentelasten door te berekenen aan de kerkelijke gemeenten.

Gelet op het bovenstaande zal naar verwachting het renteresultaat in 2021 stabiel blijvend wellicht iets kunnen stijgen. Ondanks toenemende activiteiten, blijft als gevolg van de verdergaande automatisering de rem op de groei van het aantal fte's gehandhaafd. Mede hierdoor zal het structurele kostenniveau in de hand worden gehouden. SKG verwacht dat het nettoresultaat in 2021 iets zal kunnen aantrekken en op een aanvaardbaar niveau blijft. Belangrijk hierbij is dat de rentemarge op peil kan worden gehouden.

4.3 Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk

De PSDV heeft met een onzekere toekomst voor de boeg toch besloten om een vakantieids met perspectief uit te brengen voor 2021, met een aanbod van 71 weken. Het voornemen is om deze vakanties weer vanaf 1 juni te gaan organiseren. Of dit reëel is, is op dit moment nog moeilijk te bepalen. Afhankelijk van de ontwikkelingen rond het virus zal de start mogelijk later in het jaar plaats gaan vinden. Veel zal afhangen van de snelheid waarmee het vaccinatie proces zal plaatsvinden. Een voordeel hierbij is dat de gasten, vanwege hun kwetsbaarheid en leeftijd, één van de eerste groepen zijn die gevaccineerd worden. Dit geldt veelal ook voor de vrijwilligers vanwege hun leeftijd. Eind maart hebben zich al ruim 800 gasten ingeschreven voor een vakantie week en vele vrijwilligers zich aangemeld. Natuurlijk zijn er ook gasten en vrijwilligers die vanwege onzekerheid zich (nog) niet aanmelden.

4.4 Protestantse Stichting Hydepark

Voor de Protestantse Stichting Hydepark zal 2021 een lastig jaar worden. Het 1e kwartaal is er vanwege de lockdown geen enkele omzet gerealiseerd. Hoe lang deze situatie nog zal

duren is nog zeer onzeker. Dat dit gegeven grote financiële consequenties heeft op de exploitatie mag duidelijk zijn. Een belangrijk deel van de omzet van Nieuw Hydepark (ca.€ 900.000) komt voort uit de 26 diaconale werkgroepen die een vakantieweek organiseren. In het eerste halfjaar staan er geen vakantie groepen meer gepland en zijn doorgeschoven naar later in het jaar. Verschillende werkgroepen overwegen of hebben het besluit genomen om in 2021 vanwege alle onzekerheid geen vakantieweek te organiseren en weer in 2022 van start te gaan. Hiervoor hebben ze allemaal goede redenen, maar het raakt wel de exploitatie van Nieuw Hydepark op een ingrijpende manier. Hoe dit zal gaan met de opleidingen en bijeenkomsten die vanuit de kring van de Protestantse Kerk in Nederland worden georganiseerd is op dit moment nog onzeker.

4.5 Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Ook bij de Protestantse Stichting Hydepark Beheer zal de periode van onzekerheid als gevolg van de corona crisis blijft bestaan. Op dit moment is de verwachting dat deze situatie in ieder geval tot en met de zomer van 2021 zal voortduren. Door het vaccinatieprogramma ontstaan er lichtpuntjes aan de horizon, en blijft er de hoop op het hervatten van de activiteiten op Nieuw Hydepark.

De ontwikkeling en toekomst van het landgoed Hydepark hangen nauw samen met die van (de exploitatie van) Nieuw Hydepark en de Oranjerie. In 2021 wordt het overleg voortgezet met directie en raad van toezicht van de Protestantse Stichting Hydepark / Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk om te komen tot een duurzame toekomstige businesscase voor het gebouw Nieuw Hydepark.

In 2020 is samen met een extern projectleider een re-start gemaakt rondom de planvorming. Er werden nieuwe wegen verkend, zoekend naar de optimale balans in gedeeld belang, draagvlak en haalbaarheid. Hierbij zal ook de verbinding worden gezocht met de visienota van de Protestantse Kerk in Nederland 'Van u is de toekomst' en het beleidskader van de dienstenorganisatie 'Open de toekomst tegemoet'. Hiermee worden inhoud en vastgoed aan elkaar gekoppeld.

Inmiddels hebben we een begin gemaakt met dit onderzoek en op 2 maart jl. de kleine synode hierover geïnformeerd. Voor de kleine synode van 25 juni a.s. zal dit onderwerp opnieuw geagendeerd worden.

De uitwerking van de plannen voor een duurzame toekomst van Hydepark vraagt tijd. Ook zal het langetermijnperspectief voor de exploitatie van Nieuw Hydepark hierbij vorm moeten gaan krijgen.

De impact van de corona crisis zal ook in 2021 nog steeds voelbaar zijn.

Uitgangspunt blijft dat de huren conform contract voldaan dienen te worden. Wel bestaat er in 2021 het risico dat de huurbetalingen niet kunnen worden nagekomen of tijdelijk moeten worden opgeschort. In de uitwerking hiervan is een 'best case' en 'worst case' scenario gepresenteerd. Hieruit blijkt dat tot en met juni 2022 de Protestantse Stichting Hydepark Beheer, samen met de geboden rekening-courantfaciliteit door de Protestantse Kerk in Nederland, over voldoende liquiditeit kan beschikken om aan haar verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

De Protestantse Stichting Hydepark Beheer heeft begin mei 2021 een verlenging van de comfort letter ontvangen van de Protestantse Kerk in Nederland.

4.6 Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen

In het jaar 2021 zullen naast het beheer van de centrale kas predikantstraktementen de volgende

zaken de agenda van de commissie bepalen:

- de invoering per 1 juli 2021 van het nieuwe beleid voor tijdelijke aanstellingen (hulpdiensten, tijdelijke dienst);

- de mogelijke herziening van de governance over de rechtspositie en de arbeidsvoorwaarden van de predikanten, zoals vastgelegd in ordinanties, generale regeling en uitvoeringsbepalingen;
- de uitvoering van de besluiten die de generale synode mogelijk gaat nemen naar aanleiding van het rapport van de Werkgroep Ambt (predikanten in diverse soorten, pioniers, kerkelijk werkers etc.);
- het monitoren van de arbodienst en de keuringsprocedure;
- de verlenging van het contract met Aegon (verzekeraar voor het arbeidsongeschiktheidspensioen) per 1 januari 2022
- de verlenging van het contract met het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen) per 1 juli 2022.

5. Waarderingsgrondslagen

Richtlijn Jaarverslaggeving

De jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland (inclusief de dienstenorganisatie) en die van Kerk in Actie zijn opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen, mede in verband met het CBF-keurmerk ten behoeve van Kerk in Actie.

De geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland is opgesteld conform de Richtlijn Organisaties zonder winststreven (RJ 640). De enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland en van Kerk in Actie zijn opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen. De reden dat voor de geconsolideerde jaarrekening de richtlijn 640 is aangehouden vindt zijn oorzaak in de diversiteit van de uitgebrachte jaarrekeningen van de instellingen binnen de consolidatiekring. Deze zijn onderstaand nader toegelicht.

De jaarrekening van de Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen is opgesteld volgens richtlijn RJ 640. De Stichting Kerkelijk Geldbeheer heeft vanwege het bijzondere karakter eigen grondslagen, die in de onderstaande waarderingsgrondslagen zijn toegelicht. De overige jaarrekeningen in de consolidatiekring zijn in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaglegging. Voor zover nodig zijn er aanpassingen geweest aan de grondslagen om deze te harmoniseren met RJ 640.

Stelselwijziging / Vergelijking met voorgaand jaar

In het boekjaar 2020 hebben zich verder geen stelselwijzigingen voorgedaan. De sluitende en vastgestelde begroting 2020 is opgenomen om de vergelijking met de verantwoording over het boekjaar 2020 te vergemakkelijken.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van de Protestantse Kerk in Nederland zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de Protestantse Kerk in Nederland en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen de in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd.

Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van de in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Protestantse Kerk in Nederland.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Het afschrijvingspercentage van de immateriële vaste activa bedraagt 10% - 33% per jaar. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Materiële vaste activa

De terreinen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn. De afschrijvingspercentages voor de vaste activa zijn:

Activum	%	afschrijving
Terreinen en gebouwen	0%	- 2%
Installaties	2%	- 10%
Inventaris	6%	- 10%
Automatisering:		
- Software *)	10%	- 33%
- Computerapparatuur		25%
- Overige automatiseringsapparatuur	6%	- 10%
Overige vaste activa		33%

Financiële vaste activa

Leningen uitgeleend geld (u/g) worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Vorderingen, overlopende activa en overige activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen

geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De overlopende activa en overige activa worden eveneens gewaardeerd op reële waarde.

Effecten

Aandelen, obligaties en overige beleggingen die worden aangehouden als onderdeel van een handelsportefeuille worden gewaardeerd op reële waarde. De rentedragende waardepapieren (obligaties) bij de SKG worden aangehouden tot einde van de looptijd en worden derhalve gewaardeerd tegen nominale waarde. Verschillen tussen kostprijs en nominale waarde worden in het jaar van aankoop opgenomen in een rente-egalisatierekening en gedurende de resterende looptijd geamortiseerd en ten laste dan wel ten gunste van het resultaat geboekt. De ongerealiseerde en gerealiseerde waardeveranderingen worden direct in de staat van baten en lasten verantwoord

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen de nominale waarde opgenomen.

Reserves en fondsen (eigen vermogen)

Het vermogen van de kerk heeft een bijzonder karakter. De Protestantse Kerk in Nederland is gehouden dit vermogen slechts aan te wenden in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in het leven is geroepen. De presentatie van het eigen vermogen in de balans wordt onderscheiden in reserves en fondsen.

Reserves

Deze reserves kunnen egalisatie- en/of continuïteitsreserves en bestemmingsreserves zijn. Besteding van bestemmingsreserves kan slechts indien dit binnen de gegeven 'bestemming' plaatsvindt. De gevormde bestemmingsreserves mogen geen verplichting betreffen.

Fondsen

Dit deel van het eigen vermogen is vanwege de specifieke bestemming die door 'derden' (gevers of overheid) is bepaald slechts aan te wenden voor de specifieke bestemming.

Voorzieningen

Onder voorzieningen worden opgenomen:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is maar redelijkerwijs in te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen en/of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in het volgend boekjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het boekjaar of een voorgaand boekjaar vindt en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

De Protestantse Kerk in Nederland kent een viertal voorzieningen, te weten: voorziening voor (groot) onderhoud, een voorziening voor verplichtingen en verliezen (reorganisatiekosten), pensioenvoorzieningen en een voorziening voor jubileum verplichtingen personeel.

De voorziening voor (groot) onderhoud is gevormd voor toekomstige kosten van (groot) onderhoud aan de (bedrijfs)gebouwen. De toevoeging aan de voorziening wordt in principe bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt, tenzij anders is aangegeven.

Langlopende schulden

Schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De verplichtingen financiële steun/hulpverlening aan gemeenten worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun/hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag. Voor zover toekenningen meerjarige betalingsverplichtingen betreffen, worden deze verplichtingen vermeld als schulden op lange termijn. Voor de uitkeringsrekeningen wordt een deel (1/3) beschouwd als kortlopende verplichting en verantwoord onder de schulden op korte termijn. Indien echter bij deze toekenningen een ontbindende voorwaarde is opgenomen, dan worden deze naar jaar verantwoord onder de 'niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen'.

Schulden op korte termijn

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

Operationele leasing

Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract. De contracten in het kader van operationele leasing staan vermeld in de 'Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen'.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij deze toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. In de balans wordt rekening gehouden met de aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen of betaald. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Alle baten en lasten worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Dit betekent dat geen rechtstreekse mutaties in het vermogen plaatsvinden, behalve bij stelselwijziging, herstel van fundamentele fouten, herwaardering en niet gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, voor zover die verantwoord kunnen worden in de 'reserve niet gerealiseerde waardeverschillen beleggingen'.

Bestemmingsgiften

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, al dan niet via specifieke acties, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten opgenomen, onder vermelding van de aard van de bestemming. Ook de besteding hiervan wordt afzonderlijk vermeld.

Indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden verwerkt in de desbetreffende bestemmingsreserve. Indien in een volgend jaar uit de bestemmingsreserve wordt geput, wordt deze besteding enerzijds in de staat van baten en lasten verantwoord en anderzijds als mutatie in de desbetreffende bestemmingsreserve weergegeven.

Baten van particulieren

Collecten

Collecten worden verantwoord in het jaar waarin de collecten volgens het collecterooster gehouden zijn, met dien verstande dat in verband met het afsluiten van het boekjaar de werkelijke ontvangsten, met een afgrenzing medio januari van het volgende jaar, worden meegenomen.

Giften

Giften worden verantwoord in het jaar waarin een specifieke actie heeft plaatsgevonden of in het jaar van ontvangst indien geen specifieke actie heeft plaatsgevonden.

Nalatenschappen

Baten uit nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De omvang van een bate uit een nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een redelijke schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. In die gevallen dat nog geen volledige zekerheid per balansdatum kan worden verkregen, wordt uitgegaan van een procentuele waardering. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen. Verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Zij worden in de staat van baten en lasten verantwoord bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van de blote eigendom. Nalatenschappen worden besteed ter uitvoering van het werk van de kerk, rekening houdend met de bestemming waaronder de nalatenschap is ontvangen.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Bijdragen van derden voor de uitvoering van projecten of programma's waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden verantwoord op basis van de ontvangen bedragen dan wel de toezeggingen.

Subsidies van overheden

Subsidies van overheden ontvangen voor de uitvoering van projecten of programma's waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden voor het bestede deel afzonderlijk onder de baten verantwoord.

Bijdragen voor dienstverlening

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen zoals lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening op het moment dat ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Kosten eigen fondsenwerving

De kosten fondsenwerving zijn bepaald op basis van de werkelijke personeels- en apparaatskosten van het team fondsenwerving van de afdeling Communicatie en Fondsenwerving. Deze is vermeerderd met de werkelijke directe kosten van de fondsenwervende activiteiten. Overige activiteiten op met name het gebied van communicatie en voorlichting die niet primair op fondsenwerving zijn gericht, maar waarvan wel een fondsenwervende werking kan uitgaan, zijn niet als zodanig aangemerkt.

Toezeggingen financiële steun/hulpverlening

Verplichtingen financiële steun/hulpverlening komen geheel ten laste van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun-hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Grondslagen interne doorbelastingen

De verdeling van de interne doorbelastingen naar de doelstellingen en activiteiten van de verschillende programmaliijnen en werkonderdelen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- de logistieke kosten van drukwerkbegeleiding en centrale reproductie worden doorbelast op basis van de werkelijk bestede uren van de medewerkers van drukwerkbegeleiding maal het voorcalculatorisch bepaalde uurtarief respectievelijk het aantal afdrukken. De werkelijke out-of-pocket-kosten worden direct ten laste van de opdrachtgevende afdeling gebracht;
- de kosten van het Service Center (SC), de afdelingen Financiën & Control, IT en de (overige) kosten van de stafafdeling Facilitaire Zaken, waarin de huisvestingskosten inclusief de afschrijvingen van de materiële vaste activa opgenomen zijn, worden op

voorcalculatorische basis aan de clusters doorberekend op basis van het aantal bij de afdelingen behorende begrote formatieplaatsen.

Pensioenen in de waarderingsgrondslagen

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij Zorg en Welzijn, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar zijn derhalve in de jaarrekening verantwoord.

Beleidsdekkingsgraad PFZW

Ultimo 2020 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds Zorg en Welzijn 88,3% (2019: 96,5%). De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de laatste twaalf maanden. Door een gemiddelde te gebruiken, schommelt de dekkingsgraad minder sterk. Pensioenfondsen gebruiken de beleidsdekkingsgraad bij het maken van pensioenbeleid. De actuele dekkingsgraad van december 2020 is 92,6% (2019: 99,2%).

Herstelplan

Pensioenfondsen zijn wettelijk verplicht om voldoende geld achter de hand te houden. Hebben zij dat niet, dan is er een herstelplan voor een periode van 10 jaar van kracht. Voor PFZW geldt dat voor de periode 2020-2029.

Het herstelplan gaat uit van berekeningen die moeten voldoen aan de regels uit de Pensioenwet. Het is wettelijk verplicht om binnen de hersteltermijn de vereiste dekkingsgraad te bereiken. Voor PFZW geldt per eind 2019 een vereiste dekkingsgraad van 123,4%, eind 2020 is dit naar verwachting 121,4%. In het bijgewerkte herstelplan van januari 2020 laat PFZW zien dat de beleidsdekkingsgraad eind 2027 weer op het vereiste niveau kan zijn. Dit is binnen de wettelijke hersteltermijn van 10 jaar. Zolang er niet genoeg geld in kas is, past PFZW dit plan elk jaar aan en legt het ter goedkeuring voor aan toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB).

Dit doet PFZW voor tijdig herstel

- PFZW verhoogt de premie met een premieopslag van 2%-punt gedurende de herstelperiode. Deze opslag is bedoeld om de dekkingsgraad sneller te laten herstellen en op termijn terug te keren naar een financiële positie waarin het weer mogelijk is om de pensioenen te verhogen (indexeren).
- Gedurende het herstelplan verhoogt PFZW de pensioenen niet volledig. Volgens de wettelijke eisen kan verhogen pas vanaf dekkingsgraad van 110%, en dan alleen geleidelijk. Bij een dekkingsgraad van ongeveer 130% kan PFZW volledig indexeren. Het indexeren van de pensioenen heeft echter wel tot gevolg dat het herstel langzamer gaat. Als PFZW niet tijdig uit herstel komt, dan kan het nog het indexatiebeleid aanpassen (door bijvoorbeeld later te indexeren).

PFZW mag tijdens de herstelperiode niet meer beleggingsrisico nemen. Bijvoorbeeld om een hoger verwacht rendement te behalen en daarmee eerder uit herstel te kunnen komen. Het verwachte rendement uit de beleggingen draagt naar verwachting wel bij aan herstel, maar is onzeker en kan ook tegenvallen.

Enkelvoudige jaarrekening

Inhoudsopgave

1.	Kerncijfers	36
2.	Begroting 2021	37
3.	Vrijwilligers, Personeel en Organisatie	38
3.1	Vrijwilligers	38
3.2	Personeelsformatie	38
3.3	Personeelskosten	39
3.4	Organogram	41
4.	Financiën	41
4.1	Kerncijfers balans	41
4.2	Kerncijfers baten en lasten	43
4.3	Quotum	45
4.4	Duurzaamheid en beleggingen	46
5.	Jaarrekening 2020	48
5.1	Balans (na resultaatbestemming)	48
5.2	Staat van baten en lasten	49
5.3	Resultaatverdeling	50
5.4	Kasstroomoverzicht	52
5.5	Toelichting op de balans	53
5.6	Toelichting op de baten en lasten	65

1. Kerncijfers

Kengetallen (bedragen x € 1.000)	Norm min.-max.	Begr. 2021	Rek. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018	Rek. 2017
Balanstotaal		114.455	138.038	129.280	128.175	130.396
Resultaat continuïteitsreserve		-1.817	150	88	280	2.923
Continuïteitsreserve in %	33% - 67%	52,3%	58,7%	60,2%	62,9%	56,9%
Baten*		54.937	57.884	62.523	52.980	60.194
Lasten		64.212	57.874	58.695	54.798	54.236
Bestedingspercentage baten	min 70%	98,6%	86,5%	81,0%	89,4%	79,0%
Bestedingspercentage lasten	min 70%	84,3%	86,5%	86,2%	86,4%	85,2%
Kosten fondsenwerving in %	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	10,7%
Kosten beheer & administratie in %	10% - 12%	11,3%	8,0%	8,6%	9,2%	9,8%
Personeelskosten		20.204	18.569	16.872	15.947	16.119
Ziekteverzuim in %		4,0%	3,1%	3,2%	3,2%	4,0%
Basisformatie in aantal fte		203,3	204,1	198,0	193,4	191,6
Bijzondere formatie in aantal fte		45,0	42,6	40,3	36,2	43,9

* incl. financiële baten en lasten

De totale lasten zijn als volgt te specificeren:

Bestedingen aan doelstellingen: (x € 1.000)	Rekening 2020	Proc.	Begroting 2020	Proc.
Bestedingen aan doelstellingen	50.063	86,5%	50.915	86,9%
Kosten werving baten	3.167	5,5%	2.931	5,0%
Kosten beheer en administratie	4.644	8,0%	4.734	8,1%
Totaal bestedingen aan doelstellingen	57.874	100,0%	58.581	100,0%

De grafische weergave is als volgt:

2. Begroting 2021

In de vergadering van de kleine synode van 2 maart 2021 werd de begroting 2021 van de Protestantse Kerk in Nederland (VA 21-01) vastgesteld. De vastgestelde begroting voor 2021 is onderstaand verkort weergegeven:

Baten (x € 1.000)	Begroting		Rekening		Begroting	
	2021	%	2020	%	2020	%
Baten van particulieren	26.075	49%	26.069	48%	24.700	48%
Baten van verplichte bijdragen gemeenten	16.263	31%	16.959	31%	16.835	33%
Baten van andere organisaties zonder winststreven	2.320	4%	3.406	6%	2.067	4%
Baten van subsidies van overheden	0	0%	191	0%	0	0%
Totaal geworven baten	44.658	84,6	46.625	85%	43.602	86%
Baten uit dienstverlening	7.295	14%	6.818	12%	7.234	14%
Overige baten	838	2%	1.113	2%	125	0%
Totaal baten	52.791	100%	54.556	100%	50.961	100%

Lasten (x € 1.000)	Begroting		Rekening		Begroting	
	2021	%	2020	%	2020	%
Besteed aan doelstellingen	54.154	84%	50.063	87%	50.915	87%
Wervingskosten	2.803	4%	3.167	5%	2.931	5%
Kosten beheer en administratie	7.255	11%	4.644	8%	4.734	8%
Totaal lasten	64.212	100%	57.874	100%	58.580	100%
Saldo voor financiële baten en lasten	-11.421		-3.318		-7.620	
Saldo financiële baten en lasten	2.146		3.328		2.071	
Saldo van baten en lasten	-9.275		10		-5.550	

Resultaatverdeling (x € 1000)	Begroting	Rekening	Begroting
	2021	2020	2020
Continuïteitsreserve	-1.817	150	0
Bestemmingsreserves	-7.333	-988	-5.475
Bestemmingsfondsen	-125	848	-75
Totaal reserves en fondsen	-9.275	10	-5.550

3. Vrijwilligers, Personeel en Organisatie

3.1 Vrijwilligers

Betrokken vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor onze samenleving, voor kerkelijke gemeenten en ook voor ons als dienstenorganisatie. We zijn blij dat ook in 2020 weer vele vrijwilligers actief zijn geweest op diverse fronten. Er zijn vrijwilligers gestopt, maar we hebben ook nieuwe vrijwilligers mogen verwelkomen op verschillende terreinen. Er zijn vrijwilligers die zitting hebben in structurele werkgroepen en van daaruit taken uitvoeren ten behoeve van de clusters. Daarnaast zijn er tijdelijke groepen waarin tientallen mensen een bijdrage leveren en worden er vrijwilligers op ad hoc basis ingezet bij bijvoorbeeld evenementen.

Verder zijn er mensen die binnen de clusters van de Dienstorganisatie als vrijwilliger werkzaam zijn. Ze werken op basis van een overeenkomst van maximaal één jaar. Jaarlijks wordt een aantal van deze overeenkomsten verlengd. Veel vrijwilligers zijn al meerdere jaren actief. De meesten zijn wekelijks een afgesproken aantal uren aan het werk. Per 31 december 2020 waren er 49 vrijwilligers werkzaam met een vrijwilligersovereenkomst.

Hieronder treft u een totaaloverzicht per cluster aan met het aantal vrijwilligers per ultimo 2020.

Aantal vrijwilligers	Jaar 2020	Jaar 2019
Kerk en Werk	24	23
Ondersteuning gemeenten	12	11
Zending en Diaconaat	3	3
Communicatie en Fondsenwerving	6	4
Service Center	2	3
Overige	2	0
Totaal	49	44

3.2 Personeelsformatie

Onderstaand is de totale personeelsformatie opgenomen, gesplitst in een basisformatie van de

dienstenorganisatie en in een formatie vanwege bijzondere aanstellingen.

De totale personeelsformatie ziet er als volgt uit:

Totale personeelsformatie (gemiddeld in fte's)	Rek. 2020	Begr. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018	Rek. 2017
Basisformatie dienstenorganisatie	204,1	202,8	198,0	193,4	191,6
Formatie bijzondere aanstellingen*	42,6	44,3	40,3	36,2	41,3
Totale personeelsformatie	246,8	247,0	238,2	229,6	232,9

*) Dit is exclusief de uitgezonden medewerkers aangezien deze onder de directe project bestedingen worden verantwoord. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast.

Eerst lichten we de ontwikkeling van de basisformatie kort toe. Daarna volgt een toelichting op de formatie voor bijzondere aanstellingen.

Basisformatie dienstenorganisatie

Voor de basisformatie geldt dat de gemiddelde bezetting in 2020 in totaal 1,3 fte hoger uitkwam dan de begrote formatie.

Basisformatie dienstenorganisatie <i>(gemiddeld in fte's)</i>	Rek. 2020	Begr. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018	Rek. 2017
Kerk en Werk	60,1	59,9	61,0	56,2	54,5
Ondersteuning gemeenten	46,4	43,6	44,2	43,6	40,9
Zending en Diaconaat	30,0	30,5	28,4	27,0	23,5
Communicatie en Fondsenwerving	27,9	31,5	26,7	26,8	28,2
Directie	2,3	2,9	2,5	3,0	3,3
Service Center	37,5	34,5	35,2	36,9	41,1
Basisformatie dienstenorganisatie	204,1	202,8	198,0	193,4	191,6

Formatie 'bijzondere aanstellingen'

De formatie 'bijzondere aanstellingen' bestaat uit de bijzondere en/of tijdelijke aanstellingen, die door de plaatselijke gemeenten worden gefinancierd of die tijdelijk uit specifieke middelen worden betaald. Gezien het feit dat formeel deze rechtspositionele verplichtingen worden aangegaan door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk, worden deze aanstellingen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. De formatie betreft:

Formatie bijzondere aanstellingen <i>(gemiddeld in fte's)</i>	Rek. 2020	Begr. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018	Rek. 2017
Kerk en Werk (m.n. mobiliteitspool)	42,6	42,6	38,3	36,2	41,3
Ondersteuning gemeenten	0,0	1,7	2,0		
Totaal formatie bijzondere aanstellingen	42,6	44,3	40,3	36,2	41,3

3.3 Personeelskosten

De specificatie van de personeelskosten over 2020 is als volgt:

Personeelskosten <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Bruto salarissen	14.583	14.901	13.056
Sociale lasten	2.329	2.374	2.020
Pensioenpremies	1.547	1.642	1.379
Reiskosten woon-werkverkeer	194	369	413
Vrijval/res. verlofuren/voorzieningen personeel	0	-1	103
Ontvangen WAO-/Pensioen-/MWW-uitkeringen	-85	0	-99
Totaal personeelskosten	18.569	19.286	16.872
Gemiddelde bezetting in fte	246,8	247,0	238,2
Gemiddelde personeelskosten per fte (x € 1)	75.247	78.073	70.819

Analyse

Voor de analyse van de personeelskosten kan het best worden gekeken naar de gemiddelde personeelskosten. Hierbij moet voor 2019 een herberekening worden gemaakt, aangezien de genoemde 238,2 het aantal fte ultimo 2019 betreft en niet het gemiddeld aantal fte over 2019, te weten 234,2. De gemiddelde personeelskosten over 2019 komt dan uit op € 72.041.

De realisatie over 2020 vergeleken met de begroting 2020 en de rekening 2019 laat respectievelijk een daling zien van 3,6% en een stijging van 4,4%.

Jaar 2019

De stijging van 4,3% is nagenoeg geheel toe te schrijven aan de loonkostenstijgingen conform de CAO afspraken. De stijging van 2% per 1/7/2019 telt voor 2020 geheel mee en geeft dus een verschil van 1%. Hiernaast zijn per 1/1/2020 en 1/7/2020 de salarissen verhoogd met resp. 2% en 0,7%. Dientengevolge stijgen ook de sociale lasten en de pensioenpremies.

Jaar 2020

De daling ten opzichte van de begroting 2020 kent diverse oorzaken. Allereerst was in de begroting 2020 rekening gehouden met een loonkostenstijging per 1/7/2020 (einde CAO) van 2%, en derhalve 1% op jaarbasis. Dit is uiteindelijk uitgekomen op 0,7%, oftewel 0,35% over heel 2020. Dit heeft ook impact gehad op de sociale lasten (0,25%) en de pensioenpremie (0,5%), hetgeen werd versterkt door diverse premie aanpassingen (mn.WW). Verder zijn de vergoedingen voor woon-werkverkeer i.v.m. corona m.i.v. half maart stopgezet. Dit heeft een effect op de gemiddelde loonkosten van ca. 1%. Tenslotte zijn de ontvangen uitkeringen niet begroot, hetgeen ca. 0,4% uitmaakt.

De ontwikkeling van de personeelskosten met de daarbij behorende formatie geeft over de periode 2017-2020 het volgende beeld.

Personeelskosten per fte	Rek. 2020	Begr. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018	Rek. 2017
Personeelskosten (x € 1.000)	18.569	19.286	16.872	15.947	16.119
Bezetting in fte *	246,8	247,0	238,2	229,6	232,9
Personeelskosten per fte (x € 1)	75.247	78.073	70.819	69.459	69.216
Percentages					
- ten opzichte van begroting	-3,6%				
- ten opzichte van de rekening jaar - 1	6,3%	10,2%	2,0%	0,4%	0,0%

*excl.uitgezonden medewerkers.

In deze periode heeft het georganiseerd overleg medewerkers besloten tot een loonsverhoging van 7% (in drie stappen: per juli 2018, juli 2019 en januari 2020) en een eenmalige uitkering (per 1 januari 2019) van € 450,00 bruto naar rato van de werktijd. Tevens heeft per 1 juli 2020 nog een verhoging plaatsgevonden van 0,7%.

3.4 Organogram

Het organogram van de Protestantse Kerk in Nederland met haar dienstenorganisatie is als volgt:

4. Financiën

4.1 Kerncijfers balans

Kerncijfers balans (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
(Im-)Materiële vaste activa	15.130	15.558
Financiële vaste activa	8.490	8.317
Vlottende activa	74.593	71.538
Liquide middelen	39.825	33.867
Balanstotaal (gefinancierd door)	138.038	129.280
<i>Eigen vermogen</i>		
Continuïteitsreserve	18.105	17.955
Bestemmingsreserves	84.628	85.616
Bestemmingsfondsen	13.509	12.661
<i>Vreemd vermogen</i>		
Lang vreemd vermogen	4.591	5.275
Vlottende passiva	17.205	7.773

Toelichting op de balans per 31 december 2020

De daling van de immateriële en materiële vaste activa is het gevolg van de investeringen in software onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen op deze activa.

De aflossingen op de leningen veroorzaken een daling van de financiële vaste activa, hiertegenover staat een nieuwe lening aan het Leger des heils welke per saldo een stijging van de financiële vaste activa tot gevolg heeft. .

De vlottende activa stijgen hoofdzakelijk door de ongeraliseerde koerswinst op de effecten.

Het totale eigen vermogen is nagenoeg gelijk gebleven ten opzicht van 2019. Binnen het eigen vermogen is de continuïteitsreserve met € 150k toegenomen. Het operationeel resultaat van de clusters (€ 297k) werd positief beïnvloed door lagere kosten voor quotum gefinancierde activiteiten a.g.v. Covid-19. Verder kon een incidentele ontvangst uit een nalatenschap met een algemene doelstelling (€ 865k) worden ingeboekt. Daarentegen is geld gereserveerd in de reserve mobiliteit en transitie voor verwachte transitiekosten conform de begroting 2021 (€ 543k) en een additionele reservering (€ 500k) ten behoeve van de vernieuwing van ons kantoorconcept die als gevolg van de transitie vorm gaat krijgen.

De bestemmingsreserves namen af met € 988k, hierbij valt vooral de afname van de reserve permanente educatie met € 997k op. Dit wordt vooral veroorzaakt door een restitutie van € 915k van de PE bijdragen uit voorgaande jaren aan de BCKP. Verder is reserve waardering beleggingen toegenomen met € 986 als gevolg van een toename van het ongerealiseerd koersresultaat, en is in 2020 een bedrag van € 925k ten laste van de de reserve IT gebracht m.n. in verband met de afschrijving op de immateriële vaste activa.

De bestemmingsfondsen stegen met € 848k, hetgeen hoofdzakelijk het gevolg toevoeging van de opbrengsten in het kader van de noodhulp actie Syrië die ten gunste van het betreffende fonds zijn gebracht.

Het lang vreemd vermogen daalde met € 684k, door de afname van voorzieningen met € 498k en de verplichtingen steunverlening aan gemeenten met 186k. De vlottende passiva stegen met bijna € 10,0 mln., hetgeen geheel is toe te schrijven aan de restitutie van de inleg Oikocredit aan de plaatselijke gemeenten. Per balansdatum resteerde nog een terug te betalen bedrag van € 10,0 mln., welke per verslagdatum nagenoeg geheel is gerestitueerd.

Normering continuïteitsreserve

De bufferfunctie (weerstandvermogen, conjuncturele reserve) van het eigen vermogen houdt in het vormen van reserves ter waarborging van de continuïteit, opvang van fluctuaties in de exploitatie (egalisatie functie) en opvang van algemene bedrijfsrisico's.

In oktober 2017 is een risico workshop uitgevoerd om de belangrijkste risico's te identificeren en in kaart te brengen voor de Protestantse Kerk in Nederland. De hoogte van de risico's werd bepaald door de mate van waarschijnlijkheid en de hoogte van de impact. Het bestuur van de

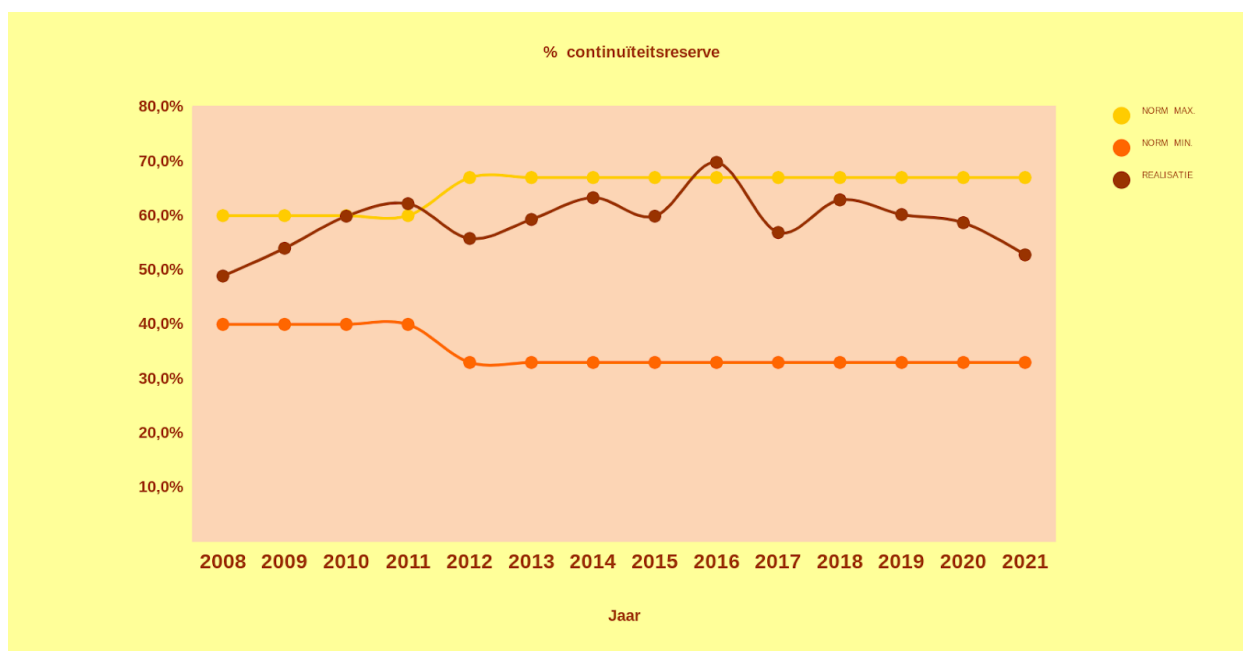
dienstenorganisatie besloot om, op grond van de gehouden risicoanalyse, de norm aan te scherpen. De in de jaarrekening te hanteren norm (toetsgrootheid) is nu gesteld op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar van:

- a. een jaarlast van de personele verplichtingen incl. overige personele kosten;
- b. een jaarlast voor apparaatskosten (huisvesting, kantoor- en overige bureaunkosten);
- c. een opslag van € 4 mln. conform de gehouden risicometing/weging.

De bandbreedte of de hoogte van deze reserve blijft gehandhaafd op minimaal 33% en maximaal 67%.

Door de toevoeging van het resultaat 2020 van € 150k aan de continuïteitsreserve komt het percentage voor deze reserve overeenkomstig de normering ultimo 2020 uit op 58,7%.

Het normpercentage ultimo 2020 is berekend door de hoogte van de continuïteitsreserve ultimo 2020 ad € 18.105k uit te drukken in een percentage van de toetsgrootte ad € 30.853k. Deze komt hiermee uit op 58,7%. In de jaren 2021 en 2022 wordt een daling verwacht, en daarna zal het normpercentage zich naar verwachting stabiliseren tussen de 45-50%. De grafische weergave van de continuïteitsreserve in relatie tot de gestelde norm ziet er als volgt uit:

In 2021 zal opnieuw een risicoanalyse worden uitgevoerd, en daarbij zal de norm worden geëvalueerd.

Bestedingen uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen

De Protestantse Kerk in Nederland besteedt uit haar bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen gelden aan specifieke doelen, waarvoor deze middelen aan de kerk zijn toevertrouwd respectievelijk zijn nagelaten. In de jaarverslaglegging wordt de besteding uit deze bestemmingsreserves en -fondsen zichtbaar via de resultaatverdeling.

De besteding van deze bestemmingsgelden wordt door de kleine synode bij de begrotingsbehandeling vastgesteld. Wanneer tijdens het boekjaar blijkt dat deze gelden niet of slechts gedeeltelijk worden gebruikt, dan vallen deze onderbestedingen weer vrij in de bestemmingsreserves van waaruit deze bijdragen werden verleend en worden in geen geval aangewend ter dekking van andersoortige kosten binnen de exploitatie van van de dienstenorganisatie.

Wanneer de bestemmingsgelden uitgeput raken, dienen de door deze reserves gefinancierde

activiteiten te worden beëindigd. Wanneer deze specifieke bestemmingsgelden onderdeel uitmaken van mede op andere wijze gefinancierd werk, dan dienen deze activiteiten en/of hulpverleningsprojecten zonodig sterk te worden verminderd vanwege de uitputting van deze bestemmingsreserves en -fondsen.

Gebruik van deze reserves en fondsen betreft geen intering van het (eigen) vermogen van de kerk. Door de besteding van de bestemmingsgelden wordt immers gehoor gegeven aan de wens van de geveer om de door de kerk ontvangen middelen in te zetten voor het specifiek aangegeven doel. Het beheren van deze bestemmingsgelden en het alleen inzetten van de opbrengsten uit dit vermogen zou het specifieke doel van de geveer tekort doen, tenzij instandhouding van het vermogen bijvoorbeeld bij testament uitdrukkelijk is bepaald.

4.2 Kerncijfers baten en lasten

Kerncijfers staat van baten en lasten	Rekening	Rekening
(x € 1.000)	2020	2019
Baten van particulieren	26.069	25.614
Verplichte bijdragen van gemeenten	16.959	17.446
Overige inkomsten	11.528	14.653
Totaal baten excl. financiële baten en lasten	54.556	57.713
Saldo financiële baten en lasten	3.328	4.810
Totaal baten incl. financiële baten en lasten	57.884	62.523
Programma's Kerk in Actie	20.540	23.426
Programma's overig kerkenwerk	29.523	27.197
Werving baten	3.167	3.002
Beheer en Administratie	4.644	5.070
Bijdragen naar resp. uit bestemmingsreserves en - fondsen	-140	3.740
Resultaat ten gunste van continuïteitsreserve	150	88

Toelichting bij de kerncijfers

Baten

De totale opbrengsten uit baten van particulieren (vrijwillige geldwerving) in het boekjaar 2020 stegen ten opzichte van 2019 met € 455k. Dit is vooral het gevolg van hogere inkomsten voor noodhulp uit collecten, giften en schenkingen (€ 1.040k). De opbrengsten uit nalatenschappen blijven onverminderd hoog, maar ten opzichte van 2019 waren deze € 586k lager.

De verplichte bijdragen van gemeenten daalden ten opzichte van 2019 met € 487k vanwege de inkomstenontwikkeling van de plaatselijke gemeenten en door vermindering van het aantal leden. Dit zijn de twee componenten waaraan de quotumheffing is gerelateerd.

De overige inkomsten inclusief financiële baten en lasten daalden in 2020 met met € 4,6 mln., hetgeen geheel is toe te rekenen aan het koersresultaat op de beleggingen die in 2019 € 6,3 mln. hoger waren.

Het restant kan worden verklaard hogere diverse baten (€ 446k), hogere bijdragen voor dienstverlening (€ 541k), hogere subsidies van overheden (€ 184k) en hogere bijdragen van andere organisaties (€ 384k).

Lasten

De bestedingen in 2020 aan programma's voor Kerk in Actie daalden met € 3,0 mln. ten opzichte van 2019. Dit is vooral het gevolg van lagere subsidies en bijdragen aan projecten. De bestedingen aan programma's voor het overige kerkenwerk stegen daarentegen met € 2,3 mln. Deze kan worden verklaard door de stijging van de dienstverlening vanuit de mobiliteitspool (€ 1,2 mln.) en incidentele bestedingen binnen de algemene doelstellingen (€ 0,9 mln.).

4.3 Quotum

Quotisatieregelingen en de daarbij behorende uitvoeringsregeling

Vanaf het jaar 2004 zijn de uniforme quotisatieregelingen van kracht met betrekking tot de verplichte heffingen voor het kerkrentmeesterlijk en diaconaal quotum, alsmede voor de afdracht aan de Solidariteitskas.

Voor 2020 werden de heffingspercentages en ledengelden vastgesteld op hetzelfde niveau als 2019, namelijk voor het kerkrentmeesterlijk quotum 4,35% over de belaste inkomsten van een gemeente. Voor het diaconaal quotum 5,70% over de belaste inkomsten van een diaconie, verhoogd met € 1,35 per belijdend lid met als peildatum 1 januari 2019. De heffing voor de Solidariteitskas bleef ongewijzigd op € 5,- per belijdend lid.

Opbrengsten verplichte heffingen 2020

De opbrengsten uit de verplichte heffingen over 2020 bedragen:

Opbrengsten verplichte heffingen (x € 1.000)	Rekening	Afwijking	Rekening	Begroting
	2020	t.o.v. 2019	2019	2020
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.863	-295	11.158	10.720
Diaconaal quotum	2.592	-84	2.676	2.590
Solidariteitskas	13.455	-379	13.834	13.310
	3.504	-108	3.612	3.525
Totaal opbrengsten verplichte heffingen	16.959	-487	17.446	16.835

De inkomsten uit verplichte heffingen in 2020 daalden in vergelijking met de rekening 2019 met een bedrag van € 487 k ofwel met 2,8%. De belangrijkste oorzaak van deze verminderde opbrengst is de lagere belaste inkomsten van gemeenten bij gelijkblijvende heffingspercentages en ledengelden.

Tijdens de opstelling van de begroting 2020 was de verwachting dat de daling van de plaatselijke inkomstenontwikkeling in het betreffende heffingsjaar groter zou zijn, waardoor ook een lager bedrag aan inkomsten werd geraamd. Tevens wordt opgemerkt dat in enig jaar

een meeropbrengst wordt verkregen doordat bij de vaststelling van de heffingsfactoren geen rekening wordt gehouden met de zogenaamde opslagregeling wegens het ontbreken van plaatselijke basisgegevens. Deze meeropbrengst wordt echter tijdens het lopende boekjaar ook weer deels teniet gedaan door herziene (lagere) aanslagen.

Quotumdebiteuren

Het nog te ontvangen quotumbedrag ultimo 2020 bedraagt € 91k (2019: € 143k) en is in de balans opgenomen onder de 'Vorderingen', onder aftrek van de voorziening voor dubieuze quotumdebiteuren van € 19k (2019: € 14k), zodat per saldo aan vorderingen een bedrag resteert van € 72k (2019: € 129k). Dit is slechts 0,42% van de jaarlijkse afdracht aan verplichte heffingen, zodat gesteld mag worden dat de plaatselijke gemeenten uitstekend aan de betalingsverplichtingen voldoen.

4.4 Duurzaamheid en beleggingen

Beleggingsbeleid

In de kleine synode van 23 september 2016 werd de nota 'Duurzaam Beleggen 2.0 in de Protestantse Kerk in Nederland' aanvaard.

Als gevolg daarvan is het duurzame karakter van de beleggingsportefeuille verder aangescherpt. Ook werd het daadwerkelijke beheer van het vermogen uitbesteed aan twee banken, ABN Amro Bank en ING Bank. De banken werken daarbij volgens een door de Protestantse Kerk in Nederland vastgesteld duurzaam mandaat. Dat houdt onder meer in dat alleen wordt belegd in aandelen van bedrijven die voorkomen op de MSCI Sustainability Index of de Dow Jones Sustainability Index. Verder wordt er alleen belegd in bedrijven die binnen hun sector behoren tot het meest duurzame segment.

Medio 2018 zijn bij genoemde banken ieder twee portefeuilles in beheer gegeven, waarvan één met een kortere en één met een langere horizon. De portefeuilles bestaan uit een evenwichtige mix van aandelen en obligaties. De portefeuilles bestaan uit een 2-tal mandaten en worden door de banken gekwalificeerd als matig offensief tot offensief.

In het beleggingsbeleid zoals dat in 2016 door de synode werd vastgesteld werd expliciet ruimte ingebouwd voor een actief gebruik van *engagement* als instrument tot realisatie van het duurzaamheidsbeleid. Dit houdt in dat contact wordt onderhouden met het bestuur van bepaalde ondernemingen waarin wordt belegd. De Protestantse Kerk in Nederland doet dit indirect via haar lidmaatschap van de oecumenische vereniging De Nieuwe Beurskoers. Doel daarbij is bedrijven te bewegen tot een grotere mate van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In het beheer van de relatie met de twee banken wordt de Protestantse Kerk in Nederland bijgestaan door een beleggingsadviesraad. Hierin hebben drie externe deskundigen zitting die hun expertise vrijwillig inbrengen en van grote waarde zijn bij het monitoren van de portefeuilles op duurzaamheid en financiële prestaties.

Naast de beleggingen op de beurs, houdt de Protestantse Kerk in Nederland een beperkte portefeuille aan van beleggingen in eigen beheer. Dit gaat om zogenaamde *social impact*

investeringen in Oikocredit en Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Met dit type investeringen kan de Protestantse Kerk in Nederland extra kleur geven aan haar signatuur als belegger.

Beleggingsresultaten

Alleen de bank-mandaten kennen een geformuleerde rendementsdoelstelling. De gewogen langjarige rendementsdoelstelling van beide mandaten is ca. 3,3% per jaar. Sinds de start van de bank-mandaten (medio 2018) zitten we nu op een gemiddeld periode-rendement van 6,4%.

In het vorige jaarverslag was al te lezen dat in maart 2020 het Coronavirus wereldwijd voor economische problemen heeft gezorgd en dat de beurskoersen een duikvlucht hebben gemaakt. Op 12 maart 2020 maakte de AEX haar één na grootste koersdaling mee (ruim 10% op één dag). De obligaties in de beleggingsportefeuille dempen het effect weliswaar, maar op het moment van schrijven van het jaarverslag 2019 bedroeg de waardedaling van de portefeuille toch zo'n 16%.

Het Corona-dieptepunt van de beurzen werd op 14 maart bereikt. Daarna hebben de koersen zich sterk hersteld. Met name in de laatste twee maanden van 2020 maakten de koersen een enorme sprong. Per ultimo 2020 is het jaarrendement voor de gecombineerde Mandaten A en B maar liefst 5,24%. Een belangrijke onderliggende factor is de liquiditeit die de centrale banken en overheden in de economie pompen en de (deels) daarmee samenhangende lage rente.

Oikocredit: deelname plaatselijke gemeenten via de landelijke kerk

In juli 2020 besloot het bestuur van de Dienstenorganisatie om het faciliteren van beleggingen door plaatselijke gemeenten en diaconieën in Oikocredit te beëindigen. Het betrof een bedrag van ruim € 22 mln. en ruim 800 relaties. Bij de herbezinning op kerntaken was het duidelijk geworden dat deze dienstverlening niet meer tot de kerntaken van de Dienstenorganisatie zou moeten horen. Bovendien was er de vraag hoe deze historisch gegroeide dienstverlening zich verhield tot de actuele wet- en regelgeving. De uitvoering van het bestuursbesluit is snel en vlekkeloos verlopen, in goede afstemming met de afdeling Communicatie. Tussen het moment van het nemen van het bestuursbesluit en de vrijwel volledige afwikkeling van de dienstverlening zat 7 maanden (inclusief zomer- en kerstvakantie): op 15 februari 2021 was er nog slechts € 200k terug te storten aan 20 relaties.

5. Jaarrekening

5.1 Balans (na resultaatbestemming)

Activa (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019
Immateriële vaste activa	1	1.130	1.295
Terreinen en gebouwen		11.081	11.523
Installaties		1.896	2.035
Inventaris		673	493
Automatisering		350	212
Materiële vaste activa	2	14.000	14.263
Leningen u/g		8.490	8.317
Financiële vaste activa	3	8.490	8.317
Rekeningen-courant	4	1.387	1.841
Vorderingen verplichte heffingen	5	72	129
Vorderingen en overlopende activa	6	4.843	4.395
Effecten	7	68.291	65.173
Liquide middelen	8	39.825	33.867
Vlottende activa		114.418	105.405
Totaal activa		138.038	129.280

Passiva (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019
<i>Reserves</i>			
- Continuïteitsreserve		18.105	17.955
- Bestemmingsreserves		84.628	85.616
<i>Fondsen</i>			
- Bestemmingsfondsen		13.509	12.661
Reserves en fondsen	9	116.242	116.232
Vorzieningen	10	1.440	1.938
Langlopende schulden	11	3.151	3.337
Kortlopende schulden	12	17.205	7.773
Totaal passiva		138.038	129.280

5.2 Staat van baten en lasten

Baten (x € 1.000)		Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
	<i>Ref.</i>			
Collecten, giften en schenkingen		22.131	22.250	21.091
Nalatenschappen		3.938	2.450	4.523
Baten van particulieren	13	26.069	24.700	25.614
Baten van verplichte bijdragen van gemeenten	14	16.959	16.835	17.446
Baten van andere organisaties zonder winststreven	15	3.406	2.067	3.022
Baten van subsidies van overheden	16	191	0	7
Totaal geworven baten		46.625	43.602	46.089
Baten uit dienstverlening	17	6.818	7.234	6.277
Overige baten	18	1.113	125	5.347
Totaal baten		54.556	50.962	57.713

Lasten (x € 1.000)		Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
	<i>Ref.</i>			
Doelstellingen				
Kerk en Werk		9.205	10.776	10.303
Mobiliteitspool		4.399	4.484	3.225
Ondersteuning gemeenten		4.864	6.665	4.772
Zending en Diaconaat		20.540	21.133	23.426
Communicatie en events		3.429	3.425	3.308
Overige doelen		4.001	2.605	2.560
Dienstverlening derden		3.623	1.827	3.031
	19	50.063	50.915	50.623
Wervingskosten	20	3.167	2.931	3.002
Kosten beheer en administratie	21	4.644	4.734	5.070
Totaal lasten		57.874	58.581	58.695
Saldo voor financiële baten en lasten		-3.318	-7.620	-981
Saldo financiële baten en lasten	22	3.328	2.071	4.810
Saldo van baten en lasten		10	-5.550	3.828

5.3 Resultaatverdeling

Resultaatverdeling (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Continuïteitsreserve	150	0	88
Bestemmingsreserves	-988	-5.475	4.820
Fondsen	848	-75	-1.080
Totaal reserves en fondsen	10	-5.550	3.828

Bestemmingsreserves (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
<i>Het resultaat is/wordt toegevoegd(+) of onttrokken(-) aan:</i>			
Bestemmingsreserves Kerk in Actie			
Revolving Fund Kinderen in de Knel	0	0	407
Revolving Fund Werelddiaconaat	1.194	0	1.390
Revolving Fund Zending	-221	-313	394
Revolving Fund Noodhulp	-400	-231	-2.605
Egalisatiereserve diaconaal werk	-96	-18	-52
Egalisatiereserve ZZO	0	0	-269
	477	-562	-735
Overige Bestemmingsreserves			
Steunverleningreserves	85	-1.638	-242
Reserve Jeugdwerk	-84	-166	-25
Reserves Kerk en Wereld	-265	-64	1.273
Reserves Zending	-823	-1.095	2.833
Reserves Missionair Werk en Kerkgroei	-512	-1.050	-502
Regionale bestemmingsreserves	-111	0	-135
Reserve waardering beleggingen	2.255	0	1.761
Reserve C&F	-48	0	217
Reserve Permanente Educatie	-997	-81	-83
Reserve Mobiliteit en Transitie	-114	-468	403
Reserve IT	-925	-350	45
Overige bestemmingsreserves	74		11
	-1.465	-4.912	5.555
Totaal bestemmingsreserves	-988	-5.475	4.820

Bestemmingsfondsen	Rekening	Begroting	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2020	2019
<i>Het resultaat is/wordt toegevoegd(+) of onttrokken(-) aan:</i>			
<i>Noodhulpfondsen Kerk in Actie</i>			
Burgeroorlog Syrië	839	0	0
Actieweek vluchtelingen		0	-101
Hongersnood Ethiopië		0	-165
Indonesia	-286		-367
	553	0	-633
<i>Noodhulpfondsen Kerk in Actie via de SHO</i>			
Libanon (Beiroet)	440		
Indonesië (Sulawesi)	-104	0	-230
	336	0	-230
<i>Overige fondsen kerk in Actie</i>			
Projectenfonds EO Metterdaad	-43	0	-52
Projectenfonds particuliere schenkingen	170	0	-173
Endowment fund	-7	0	
	120	0	-225
<i>Overige Fondsen Protestantse Kerk in Nederland</i>			
Fondsen Kerk in Ontwikkeling	-32	-75	
Fondsen tbv Jeugdwerk		0	
Fondsen Zending	-33	0	-128
Steunverleningsfondsen (derden)		0	
Fondsen wetenschappelijk onderzoek	-160	0	
Regionale bestemmingsfondsen		0	
Lutherse bestemmingsfondsen	-22	0	33
Overige bestemmingsfondsen	86	0	103
	-161	-75	8
Totaal bestemmingsfondsen	848	-75	-1.080

5.4 Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)			
	Ref.	2020	2019
<i>(x € 1.000)</i>			
Resultaat		10	3.828
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
Afschrijvingen	1/2	1.712	1.628
Voorzieningen	10	-498	-820
Vorderingen	5/6	-391	2.356
Rekeningen-courant verhoudingen	4	454	-1.171
Kortlopende schulden	12	9.432	-1.976
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		10.709	17
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in (im)materiële vaste activa	1/2	-1.522	-1.790
Desinvesterings in (im)materiële vaste activa	1/2	238	1
Effecten	7	-3.118	-6.157
Leningen u/g	3	-173	643
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-4.574	-7.303
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Langlopende schulden	11	-186	73
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-186	73
Totaal mutatie liquide middelen	8	5.958	-3.385

Verloop liquide middelen		
	2020	2019
<i>(x € 1.000)</i>		
Stand per 1 januari	33.867	37.252
Mutatie boekjaar	5.958	-3.385
Stand per 31 december	39.825	33.867

5.5 Toelichting op de balans

Activa

Immateriële vaste activa (1) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019
1 januari		
Aanschafwaarde	4.214	2.672
Cumulatieve afschrijvingen	-2.919	-1.870
Boekwaarden	1.295	802
Mutaties		
Investerings	924	1.542
Afschrijvingen	-1.089	-1.049
31 december		
Aanschafwaarde	5.138	4.214
Cumulatieve afschrijvingen	-4.008	-2.919
Boekwaarden	1.130	1.295
Afschrijvingspercentage:	10%-33,33%	10%-33,33%

Materiële vaste activa (2) (x € 1.000)	Gebouwen/ terreinen	Installaties	Inventaris	Automa- tisering	Totaal
1 januari					
Aanschaffingswaarde	14.205	3.851	1.257	449	19.762
Cumulatieve afschrijvingen	-2.682	-1.816	-764	-237	-5.499
Boekwaarden	11.523	2.035	493	212	14.263
Mutaties					
<i>Aanschafwaarde</i>					
Investerings	0		347	252	598
Overige desinvesteringen	-257		0	0	-257
	-257	0	347	252	341
<i>Afschrijvingen</i>					
Desinvesteringen	19	0	0	0	19
Afschrijvingen	-204	-139	-167	-114	-623
	-185	-139	-167	-114	-604
31 december					
Aanschaffingswaarde	13.948	3.851	1.604	701	20.104
Cumulatieve afschrijvingen	-2.867	-1.955	-931	-351	-6.104
Boekwaarden	11.081	1.896	673	350	14.000
Totaal per locatie					
PLDC te Utrecht	10.027	1.890	665	350	12.932
Hydepark te Doorn	710	7	7	0	724
Diverse (woon-)huizen	344	0	0	0	344
Boekwaarden	11.081	1.897	672	350	14.000
Afschrijvingspercentage:	0-2%	2%-5%	6%-10%	6%-33,33%	

Gebouwen en terreinen

Bijzondere waardeverminderingen van het vast actief hebben zich in het boekjaar niet voorgedaan.

Diverse (woon)huizen

Hieronder zijn verhuurde woonhuizen begrepen, die bij het leegkomen door (leeftijds)vertrek van de huurders zullen worden verkocht.

Waarden onroerende zaken

De totaal verzekerde waarde van de onroerende goederen in 2020 bedroeg € 48,1 mln. (2019 € 47,6 mln.)

Financiële vaste activa (3) <i>(x € 1.000)</i>	Balans 31-12-2020	Mutaties 2020	Balans 31-12-2019
Leningen u/g	8.490	173	8.317
Totaal financiële vaste activa	8.490	173	8.317

De leningen u/g kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Leningen u/g <i>(x € 1.000)</i>	Looptijd/ perc.	Balans 1-1-2020	Mutaties in 2020		Balans 31-12-2020
			Bij	Af	
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,75%	5.804	232		6.036
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,30%	1.107		41	1.066
PDKN	> 5 jr./1,75%	162		12	150
PDKN inzake Kerk en Wereld	> 5 jr./1,75%	27		4	23
ICCO coöperatie	> 5 jr./0%	870		870	0
Leger des Heils	10 jr./1,9%		1.000		1.000
Leningen instellingen		7.970	1.232	927	8.275
Natuurlijke personen (LMW)	> 5 jr./0 - 8%	92		77	15
Voorziening oninbaarheid	> 5 jr.	-66	66		0
Individuele hulpverlening		26	66	77	15
Leningen (regionaal)	> 5 jr./0 - 6%	204		182	22
Voorziening oninbaarheid		-58	58		0
Hypothecaire lening	afl. vrij 3%	151			151
Overige leningen	> 5 jr./0 - 8%	23			23
Overige leningen		320	58	182	196
Leningen inzake arbeidsvoorwaarden	1jr. < 5 jr./0%	1	5	3	3
Leningen buitenlandse medewerkers	1jr. < 5 jr./0%	1			1
Leningen medewerkers		2	5	3	4
Totaal leningen u/g		8.317	1.361	1.188	8.490

Leningen inzake Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Voor de financiering van het nieuw gebouwde complex Hydepark is door de Protestantse Kerk in Nederland een lening verstrekt. Met ingang van 1-1-2019 is het rentepercentage gewijzigd van 3,5% naar 2,75%. De lening dient aan het eind van de looptijd te zijn afgelost, waarbij tussentijdse aflossingen zijn toegestaan.

Op 12 oktober 2020 zijn twee overeenkomsten tot vestiging van een hypotheek afgesloten op de panden Nieuw Hydepark en de Oranjerie, tot meerdere zekerheid van de in deze jaarrekening opgenomen geldleningen, te weten:

Het recht van tweede hypotheek op Nieuw Hydepark en de Oranjerie over de hoofdsom (resp. € 6,5 mln. en € 1,2 mln.) en overige geldleningen en (rekening courant) kredieten, vermeerderd met bedongen rente boete en kosten bedraagt € 12,8 mln.

Het recht van eerste hypotheek berust bij de Stichting Kerkelijke Geldbeheer (SKG) op Nieuw Hydepark over de hoofdsom (€ 3 mln.), vermeerderd met bedongen rente, boete en kosten en bedraagt € 4,0 mln.

Lening ICCO coöperatie

Voor de financiering van de aankoop van de participatie in het Capital4Development fund heeft de Protestantse Kerk in Nederland eind 2018 aan de Coöperatie ICCO U.A. een lening verstrekt ter waarde van € 1.450 k. Deze lening had een oorspronkelijke looptijd van 5 jaar en is renteloos. De lening is in 2020 geheel afgelost.

Lening Leger des Heils

De welzijnsorganisatie van het Leger des Heils heeft een obligatielening van € 20 mln. uitgegeven ter financiering van panden voor mensen die uit de reguliere opvang komen. De Protestantse Kerk in Nederland heeft hierin voor € 1 mln. ingeschreven.

Kenmerken van de lening:

- looptijd: 10 jaar
- zekerheid: hypotheekrecht op courant vastgoed van het LdH. De lening is hiermee 100% gedekt, tegen een waardering van het vastgoed van 75% van de taxatiewaarde.
- rente: 1.9% per jaar

Individuele hulpverlening

Deze leningen zijn verstrekt in het kader van het Landelijke Maatschappelijk Werk. Nieuwe leningen worden niet meer verstrekt.

Leningen (regionaal)

Dit betreft een viertal leningen verstrekt vanuit de regio. De leningen zijn renteloos en aflossingsvrij.

Leningen inzake arbeidsvoorwaarden

Deze (minimaal eenjarige en maximaal driejarige) renteloze leningen zijn leningen op grond van de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland.

Vlottende activa

Rekeningen-courant (4)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Stichting Hydepark Beheer	1.202	1.841
Overige instellingen en verbonden partijen	185	0
Totaal rekeningen courant	1.387	1.841

Aan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB) is een rekening courant faciliteit van maximaal € 2,8 mln. tot 1 juli 2022. Hiermee kan de PSHB liquiditeitstekorten opvangen die zich als gevolg van Covid-19 voordoen. Naar verwachting zal het beroep hierop door de PSHB maximaal € 1,2 mln. bedragen. Voor een toelichting bij de hierop betrekking hebbende zekerheidsstelling wordt verwezen naar de betreffende paragraaf bij de leningen u/g.

De rekening-courantverhoudingen met overige instellingen en verbonden partijen hebben een renteloos karakter en kennen geen zekerheidsstellingen.

Vorderingen verplichte heffingen (5)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Debiteuren verplichte heffingen	91	143
Af: Voorziening quotumdebiteuren	-19	-14
Totaal vorderingen verplichte heffingen	72	129

Vorderingen en overlopende activa (6)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Overige debiteuren	430	575
Te factureren dienstverlening	265	0
Verbonden partijen	203	550
Aflossing 2019 ICCO coöperatie	0	290
Vooruitbetaalde posten	509	430
PFZW, pensioenpremie januari 2021	248	0
PFZW, nog te verrekenen pensioenpremie 2020	61	0
Bijdragen en subsidies	105	204
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	2.737	2.001
Rente	0	15
BTW suppletieaangifte 2017-2019	155	0
Overige nog te ontvangen posten	184	278
Diversen	0	58
Subtotaal vorderingen	4.897	4.401
Af: voorziening oninbare vorderingen	-54	-6
Totaal overige vorderingen	4.843	4.395

Effecten (7)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Oikocredit	3.206	3.206
Obligaties	27.783	25.055
Aandelen incl. vastgoed	35.941	34.785
Overige beleggingen	1.361	2.127
Totaal effectenportefeuille	68.291	65.173

Liquide middelen (8)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Banktegoeden	39.822	33.853
Kasgelden	3	14
Totaal liquide middelen	39.825	33.867

Passiva

Reserves en Fondsen (9) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Resultaat 2020	Balans 31-12-2019
Continuïteitsreserve	18.105	150	17.955
Bestemmingsreserves	84.628	-988	85.616
Fondsen	13.509	848	12.661
Totaal reserves en fondsen	116.242	10	116.232

Verloop Bestemmingsreserves (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Resultaat 2020	Balans 31-12-2019
<i>Bestemmingsreserves Kerk in Actie</i>			
Revolving Fund Kinderen in de Knel	2.937	0	2.937
Revolving Fund Werelddiaconaat	8.235	1.171	7.064
Revolving Fund Zending	8.152	-234	8.386
Revolving Fund Noodhulp	2.991	-408	3.399
Egalisatiereserve diaconaal werk	169	-100	269
Egalisatiereserve ZZO	0		0
	22.484	429	22.055
<i>Overige Bestemmingsreserves</i>			
Reserves kerkopbouw	90	0	90
Steunverleningreserves	14.072	85	13.987
Reserve Jeugdwerk	871	-84	955
Reserves Kerk en Wereld	11.471	89	11.382
Reserves Zending	25.037	92	24.945
Reserves Missionair Werk en Kerkgroei	1.261	-512	1.773
Regionale bestemmingsreserves	1.023	-111	1.134
Reserve waardering beleggingen	2.942	986	1.956
Reserve C&F	217		217
Reserve Permanente Educatie	1.246	-997	2.243
Reserve GVO	23		23
Reserve Hydepark	2.024		2.024
Reserve Mobiliteit en Transitie	1.489	-114	1.603
Reserve IT	0	-925	925
Overige bestemmingsreserves	379	75	304
	62.144	-1.417	63.561
Totaal bestemmingsreserves	84.628	-988	85.616

Verloop bestemmingsfondsen	Balans	Resultaat	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	2020	31-12-2019
<i>Rampen en Vluchtelingen</i>			
<i>Actiepotten Kerk in Actie</i>			
Burgeroorlog Syrie	839	839	0
Indonesië (Sulawesi)	193	-286	479
	1.032	553	479
<i>Actiepotten SHO</i>			
Libanon (Beiroet)	440	440	0
Indonesië (Sulawesi)	0	-104	104
	440	336	104
<i>Overige Fondsen Kerk in Actie</i>			
Projectenfonds EO Metterdaad	105	-43	148
Proj.fonds particuliere schenkingen	2.223	170	2.053
(Wereld-)diaconale fondsen	238	-7	245
Diaconale fondsen binnenland	57		57
	2.623	120	2.503
<i>Overige Fondsen Protestantse Kerk in Nederland</i>			
Fondsen Kerk in Ontwikkeling	1.442	-32	1.474
Fondsen tbv Jeugdwerk	3.293		3.293
Fondsen Zending	2.539	-33	2.572
Steunverleningsfondsen (derden)	136		136
Fondsen wetenschappelijk onderzoek	56	-160	216
Regionale bestemmingsfondsen	414		414
Lutherse bestemmingsfondsen	1.329	-22	1.351
Overige bestemmingsfondsen	205	86	119
	9.414	-161	9.575
Totaal bestemmingsfondsen	13.509	848	12.661

Vorzieningen (10)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Vorzieningen groot onderhoud	674	992
Vorziening reorganisatiekosten	583	744
Pensioenvorzieningen	145	153
Overige voorzieningen	39	49
Totaal voorzieningen	1.440	1.938

Verloop voorzieningen	Balans	Bij	Af	Vrijval	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	1-1-2020				31-12-2020
Voorzieningen groot onderhoud					
Gebouwencomplex Utrecht	537	170	564		143
Monumentale panden Landgoed Hydepark	422	97	20		499
Overige gebouwen	33				33
	992	267	584	0	674
<i>Voorziening reorganisatiekosten</i>					
Afvloeiingsverplichtingen	744	398	559		583
<i>Pensioenvoorzieningen</i>					
Fonds pensioenreglement GKN	91	10	15		87
Pensioenvoorz. Ned. medewerkers	47	5	9		43
Fonds Bekker en Wagter	10				10
Pensioenvoorz. Indon. medewerkers	5				5
	153	15	24	0	145
<i>Overige voorzieningen</i>					
Jubileumverplichtingen personeel	49		10		39
Totaal voorzieningen	1.938	680	1.177	0	1.440

Voorzieningen groot onderhoud (€ 674k)

Er is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor het gebouwencomplex te Utrecht voor de periode 2017-2027. In 2021 zal een tussentijdse evaluatie en update worden gemaakt. Voor de gebouwen, het park en bos van Hydepark te Doorn - locaties in eigendom van de Protestantse Kerk in Nederland - blijven de vigerende plannen van kracht. Voor de overige gebouwen (i.c. woningen) wordt de voorziening voldoende geacht voor eventueel (groot) onderhoud.

Voorziening reorganisatiekosten (€ 583k)

De voorziening nam in 2020 af met € 161k vanwege de afwikkeling van personele afvloeiingsverplichtingen, die in het kader van het huidige transformatie proces of eerdere reorganisaties zijn aangegaan. Het saldo van € 583k dekt de uitstaande verplichtingen in komende jaren.

Pensioenvoorzieningen (€ 145k)

Dit betreffen pensioenregelingen voor oud-medewerkers van de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en oud-zendingsmedewerkers. Uitgangspunt voor deze voorziening vormt een actuariële berekening die periodiek wordt opgesteld. Voor de actuariële berekening zijn de volgende maatstaven gehanteerd: rekenrente 4%, sterftetabel GBM/V 1995-2000 met drie jaar leeftijdsterugstelling. Aan de voorziening voor pensioenen voor Indonesische medewerkers liggen overeenkomsten ten grondslag tussen de GKN en de desbetreffende partijen.

Voorzieningen jubileumverplichtingen personeel (€ 39k)

Volgens de richtlijnen voor de jaarverslaglegging dienen de in de toekomst uit te betalen jubileumverplichtingen te worden aangemerkt als overlopende passiva en in de balans te worden opgenomen. Gezien het personeelsbestand ultimo 2020, belooft deze verplichting per 31 december 2020 € 39k, zodat een bedrag van € 10k is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Schulden op lange termijn (11) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019
Leningen o/g	17	22
Verplichtingen (steunverlening aan gemeenten)	3.134	3.315
Totaal schulden op lange termijn	3.151	3.337

Leningen o/g (x € 1.000)	Looptijd/ perc.	Balans 1-1-2020	Bij	Af Aflossing	Vrijval	Balans 31-12-2020
SKG inzake LMW	> 5 jr./0-8%	20		5		15
Overige leningen	> 5 jr./0%	2				2
		22	0	5	0	17

De steunverleningsverplichtingen aan gemeenten betreffen:

Verplichtingen (x € 1.000)	Balans 1-1-2020	Bij	Af Betalingen	Vrijval	Balans 31-12-2020
<i>Uitkeringsrekeningen Solidariteitskas</i>					
Pastoraat e.d.	2.236	698	632	64	2.237
Kerkbouw	1.105	440	388	53	1.104
Rentesubsidies	224		2		222
Steun instellingen	59				59
	3.624	1.138	1.022	117	3.622
Af: korte termijn verplichtingen	1.208	379	341	39	1.207
Totaal Solidariteitskas	2.416	759	681	78	2.415
Uitk.rek. Pastoraat (Positief Orth. Gem)	17				17
Uitk.rek. pioniersplekken	1.131	574	677	76	953
	1.148	574	677	76	970
Af: korte termijn verplichtingen	380	191	223	25	323
	768	383	454	51	646
Uitk.rek. Lutherse tradities	131	32	55	36	73
Totaal verplichtingen	3.315	1.174	1.190	165	3.134

Steunverlening aan gemeenten

Uit de opbrengst van de Solidariteitskas worden subsidies aan gemeenten verstrekt voor pastoraat, voor nieuwbouw en/of restauratie van kerkelijke gebouwen, voor subsidies in de vorm van rentereductie op leningen bij de Stichting Kerkelijk Geldbeheer, en subsidies voor het bewaren en inbrengen van de lutherse traditie. Deze verplichtingen variëren in looptijd van twee tot maximaal vijf jaar. Aangezien de gemiddelde looptijd uitkomt op circa drie jaar wordt een derde deel van deze verplichtingen verantwoord onder de schulden op korte termijn. De schulden op korte termijn (< 1 jaar) bedragen als volgt:

Schulden op korte termijn (12)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
<i>Verplichtingen</i>		
Uitkeringsrekeningen subsidies Solidariteitskas	1.207	1.208
Overige uitkeringsrekeningen	323	380
Partners Kerk in Actie	0	209
Projecten Kerk en Wereld	232	227
Studentenpastoraat	181	0
	1.943	2.024
<i>Overige schulden:</i>		
Plaatselijke kerkelijke gemeenten, restitutie inleg Oikocredit	10.018	0
Personeelsgerelateerde posten:		
- Loonheffing	1.007	982
- Sociale lasten	75	67
- Pensioenpremie	0	-48
- Vakantiegelden	552	495
- Salarissen	32	55
- Niet opgenomen vakantiedagen	535	600
Crediteuren	1.171	1.170
Contributies en bijdragen	44	88
Kosten buitenland afdeling en noodhulpacties	0	256
Rekeningen courant overige instellingen/ verbonden partijen	334	708
Accountantskosten	109	
Diversen	1.105	780
	14.982	5.153
<i>Vooruitontvangen posten</i>		
Nog te verdelen giften	0	98
Waarborgsom huur	150	151
Huren januari volgend boekjaar	14	13
Subsidies	115	300
Diversen	1	34
	280	596
Totaal schulden op korte termijn	17.205	7.773

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Financiering van de dienstenorganisatie

De Protestantse Kerk in Nederland staat conform de generale regeling van de dienstenorganisatie (artikel 12.4) garant voor de financiering van de dienstenorganisatie.

Omzetgarantie Protestantse Stichting Hydepark

Aan deze Stichting is een omzetgarantie verleend over de jaren 2016 tot en met 2025 voor het verschil tussen de geprognostiseerde omzet per segment en de gerealiseerde omzet.

Garantstelling Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN)

Voor het wenselijke garantievermogen van deze stichting is zowel door de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) als door (de dienstenorganisatie van) de Protestantse Kerk in Nederland een garantstelling afgegeven aan de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN) van elk € 500k (tot november 2022). Hiermede kan een garantievermogen worden aangehouden van 8% (was 4%) van het uitgezette obligo.

Op het moment van de fusie tussen SKG en PDKN op 31 augustus 2020, is deze garantstelling komen te vervallen.

Garantie diaconie Protestantse gemeente 's-Gravenhage

De Protestantse Kerk in Nederland heeft een garantie afgegeven voor de betaling van rente en aflossing van de lening ad € 500k van de diaconie Protestantse gemeente 's-Gravenhage aan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer. Deze garantie geldt tot de financiering geheel is afgelost.

Huurcontract met ICCO

Het door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland gesloten huurcontract met de stichting ICCO wordt per 30 juni 2021 beëindigd.

Indien er zich voor 1 juli 2021 een huurder meldt voor het gehuurde van ICCO zal verhuurder deze overeenkomst per die datum beëindigen. De huurprijs per 1 januari 2021 is vastgesteld op een bedrag van € 36.242,- per kwartaal.

Huurcontract met COA

Door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is ook een huurcontract gesloten met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Vanaf 1 maart 2018 is de huurovereenkomst verlengd voor een periode van twee maal tweeënhalf jaar, resp. 1 september 2020 en tot 1 maart 2023. Als geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot opzegging, zal na 1 maart 2023 de huurovereenkomst stilzwijgend worden voortgezet voor een periode van één jaar. De huurprijs per 1 januari 2021 bedraagt € 13.158,- per maand.

Huurcontract met ICM

Met ingang van 1 februari 2015 is door de dienstenorganisatie een huurcontract gesloten met ICM Opleidingen & Trainingen BV voor de periode van drie jaar. Op dit huurcontract is een tweekant *allonges* overeengekomen (per 1 april 2015 de eerste en per 1 augustus 2015 de tweede). De huurprijs per 1 januari 2021 is vastgesteld op een bedrag van € 84.891,- per kwartaal (€ 85.823,- vanaf het derde kwartaal).

Overige huurcontracten

Naast bovengenoemde contracten lopen er in 2021 met nog ca. 27 andere partijen huurovereenkomsten voor een totale kwartaalhuur van ca. € 208k.

Leasecontracten

Eind 2020 waren er vier lopende autoleasecontracten ten behoeve van de uitoefening van de functies van de betreffende personeelsleden. De resterende looptijd varieert tussen 5 en 17 maanden. De financiële verplichting voor 2021 bedraagt € 31 k en voor de periode 2022 tot en met 2023 € 9k incl. BTW.

Tevens zijn er in december 2018 leasecontracten afgesloten ten behoeve van fotokopieerapparatuur. De looptijd van deze overeenkomsten is 72 maanden. De kosten bestaan uit een vast bedrag per maand per apparaat, waarin begrepen een vast aantal afdrucken, te verhogen of te verlagen met het aantal meer/minder afdrucken maal het tarief per meer/minder afdruk. De financiële verplichting voor 2021 bedraagt € 50 k excl. BTW.

Meerjarige subsidieverplichtingen Kerk in Actie

Jaarlijks worden de voorwaardelijke verplichtingen inzake de steunverlening door Kerk in Actie vermeld, op grond van de ontbindende voorwaarden die in de contracten voor subsidieverlening zijn opgenomen. Deze meerjarige subsidieverplichtingen worden aangegaan met de contractuele beperking dat de volgende termijn pas kan worden verleend als bij aanvang van het betreffende subsidiejaar dit subsidiebedrag door Kerk in Actie schriftelijk wordt toegezegd. Dit vanwege het feit dat Kerk in Actie zelf geen 'gegarandeerde' inkomsten heeft en grotendeels afhankelijk is van de baten uit eigen fondsenwerving. Onderstaand zijn deze meerjarige verplichtingen weergegeven en uitgedrukt in relatie tot de beschikbare middelen, te weten de betreffende reserves en fondsen ultimo 2020, minus de gestelde norm, én de verwachte middelen voor steunverlening volgens de begroting 2021.

Meerjarige subsidieverpl. (x € 1.000)	Voorwaardelijke subsidieverplichtingen				Uit reserves / fondsen	Begr. 2021	Beschik baar in 2021	Procentuele verplichting t.o.v. beschikbare middelen			
	2021	2022	2023 e.v.	Totaal				2021	2022	2023 e.v.	Totaal
<i>Programma's regulier</i>											
Zending	3.538	1.495	135	5.168	4.927	5.500	10.427	34%	14%	1%	50%
Werelddiaconaat	5.115	1.370	104	6.589	5.860	7.600	13.460	38%	10%	1%	49%
Noodhulp	2.627	330		2.957	-131	4.500	4.369	60%	8%	0%	68%
Diaconaal werk binnenland	650	50		700	0	880	880	74%	6%	0%	80%
Subtotaal	11.930	3.245	239	15.414	10.657	18.480	29.137	41%	11%	1%	53%
Noodhulpacties:											
Kerk in Actie	10			10	1.031		1.031	1%	0%	0%	1%
SHO				0	440		440	0%	0%	0%	0%
	10	0	0	10	1.471	0	1.471	1%	0%	0%	1%
Totaal	11.940	3.245	239	15.424	12.128	18.480	30.608	39%	11%	1%	50%

5.6 Toelichting op de baten en lasten

Baten van particulieren (13)

Collecten, giften en schenkingen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Kerk in Actie			
Zending	4.131	5.644	5.527
Werelddiaconaat	8.841	9.622	8.658
Noodhulp	6.767	3.500	3.663
Binnenlands diaconaat	1.262	1.629	1.396
	21.001	20.395	19.245
Af: afdracht aan SHO noodhulp actie	-223		
	20.778	20.395	19.245
Overige programma's			
Ondersteuning gemeenten	1.359		
Diversen	5		
	1.364	1.855	1.846
Af: afdracht t.b.v. vakantieweken Hydepark	-11		
	1.353	1.855	1.846
Totaal collecten, giften en schenkingen	22.131	22.250	21.091

Nalatenschappen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Kerk in Actie			
Zending	635	700	1.050
Werelddiaconaat	1.545	1.560	2.302
Noodhulp	113		5
Diaconaat	166	125	211
	2.459	2.385	3.568
Overige bestemmingen			
Algemeen	611		
Vermogen v/h Stichting de Zending	868		
	1.479	65	956
Totaal nalatenschappen	3.938	2.450	4.524
Totaal baten van particulieren	26.069	24.700	25.614

Verplichte bijdragen van gemeenten (14) (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.863	10.720	11.158
Diaconaal quotum	2.592	2.590	2.676
	13.456	13.310	13.834
Solidariteitskas	3.504	3.525	3.612
Totaal verplichte heffingen	16.959	16.835	17.446

Baten van andere organisaties zonder winststreven (15) (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Kerk in Actie			
SHO noodhulpactie Sulawesi	0		101
SHO noodhulpactie Explosie Beiroet	1.043		
EO Metterdaad	400	375	763
Overige instellingen	1.296	1.300	1.420
	2.739	1.675	2.284
Overige			
Overige programma's	667	392	572
Algemeen			166
	667	392	738
Totaal	3.406	2.067	3.022

Subsidies van overheden (16) (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Ministerie van SZW: project Duurzame inzetbaarheid	11		
Ministerie van VWS: Initiatief "Een klein gebaar Niet Alleen"	168		
RVO inzake zonnepanelen	12	0	7
Totaal subsidies van overheden	191	0	7

Bijdragen voor dienstverlening (17) (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Utrecht: Verhuur en restaurant/vergadercentrum	1.499	1.703	1.783
Landgoed Hydepark: Verhuur	121	125	125
LRP	529	650	689
Predikantstraktementen	371	373	374
Mobiliteitspool	3.376	2.968	2.143
Overige	922	1.415	1.163
Totaal bijdragen dienstverlening	6.818	7.234	6.277

Overige baten (18)

De overige baten zijn gesplitst in opbrengst publicaties en in diverse baten. Deze bedragen zijn als volgt:

Opbrengst publicaties (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Missionair- en promotiemateriaal	74		
Overige	198		
Totaal opbrengst publicaties	272	100	131

Diverse baten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
<i>Diversen</i>			
GCB: Bijdrage project FRIS	60		
Overige	131	25	83
<i>Bijzondere baten</i>			
Vrijval voorziening onderhoud	0		164
Vrijval verlofuren en jubilea	75		52
Vergoeding oude jaren administratie Oikocredit	225		
Boekwinst verkoop Alteveerselaan 9 te Velp	232		
Diversen	118		96
Totaal diverse baten	841	25	395

Besteding aan doelstellingen (19)

In de staat van baten en lasten worden de uitgaven verantwoord naar doelstelling. Volgens de richtlijnen van het CBF wordt dit model gehanteerd waardoor de totale uitgaven naar doelstelling nu ook naar kostensoort worden weergegeven.

Lasten doelstellingen (x € 1.000)	Kerk& werk	Mob. pool	Onderst. gem.	Zend. & diac.	Comm./ events	Overige doelen	Dienstverl. derden	Sub Totaal
Directe steunverlening								
- Subsidies en bijdragen	1.254	752	505	17.647	0	390	0	20.548
- Afdrachten contributies	533		187	86	0	0	0	806
- Activiteiten, uitbest.werk	345		698	136	1.278	702	0	3.159
- Publ. en communicatie	0		0		1.021	0	0	1.021
Personeelskosten	5.217	3.642	3.447	2.549	1.103	1.186	1.198	18.342
Huisvestingskosten	0					156	623	779
Kantoor/algemene kosten	1.856	5	27	109	27	1.070	1.730	4.824
Dotaties voorzieningen	0		0	13	0	497	72	582
Totaal lasten	9.205	4.399	4.864	20.540	3.429	4.001	3.623	50.063

Lasten doelstellingen (x € 1.000)	Sub Totaal	Werving baten	Beheer en administratie	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Directe steunverlening						
- Subsidies en bijdragen	20.548	0		20.548	22.689	23.609
- Afdrachten contributies	806	0		806	708	705
- Activiteiten, uitbest.werk	3.159	2.126		5.285	7.247	5.476
- Publ. en communicatie	1.021	0		1.021	713	857
Personeelskosten	18.342	1.039	1.642	21.023	20.950	20.316
Huisvestingskosten	779	0	852	1.631	1.676	1.645
Kantoor/algemene kosten	4.824	2	2.052	6.878	4.333	5.279
Dotaties voorzieningen	582		98	680	267	807
Totaal lasten	50.063	3.167	4.644	57.874	58.581	58.695

Subsidies en bijdragen

De subsidies en bijdragen zijn € 2,1 mln. lager dan begroot. Hiervan heeft € 400k betrekking op Kerk in Actie en overige onderdelen. De financiële steun- en hulpverlening uit vooral de solidariteitskas bleef € 1,7 mln. achter bij de begroting. Dit is veroorzaakt door een onderbesteding bij de plaatselijke gemeenten van € 853k, mede door een vrijval van reeds aangegane verplichtingen van € 125k. Verder is ook voor de opleiding en bijdragen voor predikanten € 285k minder besteed, en is bij het categoriaal pastoraat en missionair werk € 576k minder uitgegeven dan begroot.

Activiteiten en publicaties

Bij deze posten is per saldo een onderbesteding van € 1,7 mln. gerealiseerd. Vooral als gevolg van de corona crisis, konden veel activiteiten niet plaatsvinden. In sommige gevallen heeft dit ook geleid tot lagere inkomsten uit dienstverlening.

Voor een gedetailleerde specificatie van de overige kostensoorten verwijzen wij u naar paragraaf 9.7 Toelichting op de baten en lasten.

Werving baten (20)

Kosten van eigen fondsenwerving

Binnen het cluster Communicatie en Fondsenwerving (C&F) zijn de uitgaven onder andere gesplitst naar fondsenwervingskosten. De fondsenwervingskosten hebben alle betrekking op de verkrijging van inkomsten uit bijdragen van particulieren en andere organisaties, voornamelijk voor Kerk in Actie.

Percentage fondsenwerving

Ten aanzien van de hoogte van deze kosten is gesteld dat deze wordt bepaald op basis van 12,5% van de bruto-opbrengst uit bijdragen van particulieren en andere organisaties waarvoor C&F de werving heeft verzorgd. De fondsenwervingskosten zijn als volgt:

Fondsenwerving <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
<i>Kosten:</i>			
Personeelskosten	1.039	1.143	1.018
Activiteiten (uitbesteed werk)	2.126	1.787	1.904
Kantoor- en algemene kosten	2	1	79
Totaal kosten werving baten	3.167	2.931	3.001
Beheer en administratie m.b.t. fondsenwerving	368	395	452
Totaal kosten i.v.m. fondsenwerving	3.535	3.326	3.454
<i>Opbrengsten reguliere werving:</i>			
Opbrengst particulieren	26.069	22.250	25.512
Overige geworven bijdragen	2.211	2.450	2.054
	28.280	24.700	27.566
<i>% reguliere werving</i>	<i>12,5%</i>	<i>12,5%</i>	<i>12,5%</i>

Conform de waarderingsgrondslagen van de jaarverslaggeving worden de activiteiten van C&F op het gebied van communicatie en voorlichting, die niet primair op fondsenwerving zijn gericht maar waarvan wel een fondsenwervende werking kan uitgaan, niet als kosten fondsenwerving aangemerkt.

Beheer en administratie (21)

Binnen de dienstenorganisatie wordt een toerekeningsmethodiek gehanteerd die uitgaat van een doorbelasting van de kosten van het Service center (Finance & Control, IT en Facilitaire zaken incl. huisvesting) over de inhoudelijke clusters (zie par. 9.5 Waarderingsgrondslagen).

De kosten beheer en administratie van deze werkonderdelen van de dienstenorganisatie zijn als volgt gespecificeerd naar kostensoort:

Kosten beheer & administratie (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Personeelskosten	1.642	1.866	2.310
Huisvestingskosten	852	1.125	931
Kantoor- en algemene kosten	2.052	1.620	1.722
Dotaties aan voorzieningen	98	123	107
Totaal ten laste van de doelstellingen	4.644	4.734	5.070
<i>Percentage kosten beheer & administratie</i>	<i>8,0%</i>	<i>8,1%</i>	<i>8,6%</i>

De verdeling van de kosten beheer en administratie over de inhoudelijke clusters is als volgt:

B&A naar doelstelling (x € 1.000)	Huis-vesting	Finance & control	IT	Fac. zaken	Rekening 2020	%	Begr. 2020	%
Kerk en Werk	386	426	497	270	1.579	34%	1.655	35%
Mobiliteitspool	48	53	62	34	196	4%	196	4%
Ondersteuning gemeenten	276	305	356	194	1.131	24%	1.134	24%
Zending en Diaconaat	194	214	250	136	795	17%	798	17%
Communicatie en fondsenwerving	209	230	269	146	854	18%	856	18%
Overige doelen	22	24	28	15	89	2%	80	2%
Dienstverlening derden	0	0	0	0	0	0%	15	0%
Totalen	1.134	1.252	1.463	795	4.644	100%	4.734	100%

Financiële baten en lasten (22)

De financiële baten en lasten voor 2020 zijn als volgt:

Rentebaten en baten uit beleggingen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
<i>Beleggingen gerealiseerd</i>			
Rente en dividend	829		
Kosten aandelen en obligaties	-192		
Gerealiseerd koersresultaat	337		
	975	1.921	4.607
<i>Beleggingen ongerealiseerd</i>			
Ongerealiseerd resultaat algemeen	917		1.761
Ongerealiseerd koersresultaat v/h St. de Zending	908		2.122
Ongerealiseerd koersresultaat v/h St. Kerk en Wereld	377		938
	2.202	0	4.821
<i>Overige rentebaten</i>			
Materiële vaste activa	0	15	0
Financiële vaste activa	196	240	196
Liquide middelen	-44	20	7
	151	275	203
Totaal financiële baten	3.328	2.196	9.631
<i>Verdeling:</i>			
Reserve herwaardering beleggingen	2.202	0	4.821
Bestemmingsreserves en fondsen	88	125	145

Vermogen v/h St. Kerk en Wereld	192	500	796
Vermogen v/h St. de Zending	407	778	1.906
Exploitatie Protestantse Kerk in Nederland (algemene middelen)	439	793	1.963
Totaal verdeling financiële baten	3.328	2.196	9.631

Financiële vaste activa

De inkomsten uit financiële vaste activa betreffen rente op uitstaande leningen.

Beleggingen

De synode heeft het beleid geformuleerd voor de beleggingen van de Protestantse Kerk en vastgelegd in de, door de kleine synode van september 2016 vastgestelde nota 'Duurzaam Beleggen 2.0'. In vervolg op vaststelling van die nota is ervoor gekozen om het vermogensbeheer in een tweetal beheermandaten vorm te geven.

Liquide middelen

Dit betreft de werkelijke rentelast op liquiditeiten, waarbij de negatieve rentestand door de banken aan ons is doorberekend .

Personele en overige kosten dienstenorganisatie

De totale personeelskosten van de Dienstenorganisatie bestaan uit de directe personeelskosten en de overige personele uitgaven. De specificatie is als volgt:

Totale Personele kosten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Personeelskosten	18.569	19.286	16.872
Overige personeelskosten	2.454	1.665	3.444
Totaal personeelskosten	21.023	20.951	20.316

Onderstaand zijn de personeelskosten van de dienstenorganisatie weergegeven:

Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Bruto salarissen	14.583	14.901	13.056
Sociale lasten	2.329	2.374	2.020
Pensioenpremies	1.547	1.642	1.379
Reiskosten woon-werkverkeer	194	369	413
Vrijval/res. verlofuren/voorzieningen personeel	0	-1	103
Ontvangen WAO-/Pensioen-/WW-uitkeringen	-85	0	-99
Totaal personeelskosten	18.569	19.286	16.872
Gemiddelde bezetting in fte	246,8	247,0	238,2
Gemiddelde personeelskosten per fte (x € 1)	75.247	78.073	70.819

Een analyse van de personeelskosten in relatie tot de begroting 2020 en de rekening 2019 is terug te vinden in het hoofdstuk Personeel en organisatie.

Overige Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
Externe inhuur	1.341	353	1.680
Reiskosten binnenland	256	403	297
Leaseauto's	40	86	86
Personeelswerving	115	63	314
Arbodienst	64	40	80
Opleidingskosten	266	287	360
Diversen (incl. reiskosten buitenland)	372	435	627
Totaal overige personeelskosten	2.454	1.665	3.444

Externe inhuur

Door de inhuur voor interim management en medewerkers betreffen vooral kosten die in het kader van de voorbereidingen en uitwerking van de plannen voor de transitie zijn gemaakt. Hierin zijn begrepen de kosten van de operationeel directeur en leiding en ondersteuning van de projectgroepen. Deze kosten zijn ten laste van de transitie reserve gebracht.

Overige

De reis-, verblijf- en overige kosten voor binnenlandse- en buitenlandse zakelijke reizen van zijn als gevolg van de corona crisis lager dan begroot.

De personele kosten van de directie over 2020 ziet er als volgt uit:

Personeelskosten directie	G.J. de Groot directeur	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019
<i>Dienstverband</i>				
<i>Aard (looptijd)</i>	<i>Bepaald</i>			
<i>Uren (voltijds werkweek)</i>	40			
<i>Parttime percentage (bij 36 uur)</i>	100%			
<i>Periode</i>	01/12			
<i>Bezoldiging (x € 1.000)</i>				
<i>Jaarinkomen:</i>				
Bruto loon/salaris	107	107	102	100
Vakantiegeld	9	9	9	8
Eindejaarsuitkering	9	9	8	8
Variabel jaarinkomen				
Totaal jaarinkomen	125	125	119	116
Sociale lasten	11	11	10	11
Belastbare vergoedingen/bijtellingen				
Pensioenlasten	14	14	13	13
Overige beloningen op termijn				
Uitkeringen beëindiging dienstverband				
Totaal overige lasten en vergoedingen	25	25	23	24
Totaal bezoldiging	150	150	142	140

Voor een toelichting op het beleid en de normering voor de directiebeloning wordt verwezen naar het verslag bestuur en directie.

Geconsolideerde jaarrekening

Inhoudsopgave

1.	Consolidatiekring	74
1.1	Algemeen	74
1.2	Oplevering van de geconsolideerde jaarrekening	74
1.3	Preambule consolidatie Protestantse Kerk in Nederland	75
1.4	Stichtingen en instellingen	76
2.	Financiën	77
2.1	Omvang van het geconsolideerde vermogen	77
2.2	Toelichting eigen vermogen	78
2.3	Kerncijfers baten en lasten	78
2.4	Ontwikkeling baten en lasten	79
3.	Geconsolideerde jaarrekening 2020	80
3.1	Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)	80
3.2	Geconsolideerde staat van baten en lasten	82
3.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	83
3.4	Toelichting op de geconsolideerde balans	84
3.5	Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	95

1. Consolidatiekring

1.1 Algemeen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de jaarrekeningen opgenomen van de in de consolidatiekring begrepen stichtingen, instellingen en vennootschappen. Naast de financiële gegevens over 2020 zijn tevens de vergelijkende jaarrekeningcijfers over het boekjaar 2019 gepresenteerd. In de bijlagen treft u de gedetailleerde consolidatiestaten van de balans en de staat van baten en lasten aan van de verschillende instellingen.

De geconsolideerde jaarrekening geeft de (kleine) synode van de Protestantse Kerk in Nederland het gevraagde **totale** financiële inzicht in de aanwezige vermogens en resultaten van de verschillende, in de consolidatiekring opgenomen, instellingen.

De meeste jaarverslagen en jaarrekeningen van de afzonderlijke, in de consolidatiekring opgenomen, instellingen (zie paragraaf 2.4) zijn/worden separaat behandeld door de kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland. De behandeling van de geconsolideerde jaarrekening richt zich derhalve op de hoofdlijnen van het (financieel) verloop van het vermogen van de Kerk in haar geheel en niet op gedetailleerde te verstrekken informatie over en het gehanteerde (beleggings-)beleid ten aanzien van de instellingen in het bijzonder. Dit vindt dus plaats in de separate behandeling van de deel jaarrekeningen.

Eigen vermogen

Ten opzichte van de stand per 31 december 2020 is het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland in 2020 toegenomen met € 4.743k.

De belangrijkste factoren die tot dit resultaat hebben geleid, zijn:

- a. Het vermogen van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer steeg met meer dan € 920k als gevolg van het positief netto-exploitatieresultaat, dat is toegevoegd aan de algemene reserve.
- b. Het vermogen van de Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen steeg € 4.390k. Hiervan is € 4.844 toegevoegd aan de reserve restitutie bijdragen aan gemeenten, terwijl € 453k ten laste van de algemene reserve is gebracht.

Baten en lasten

De belangrijkste mutaties in de baten en lasten van het boekjaar 2020 zijn:

- c. De baten daalden per saldo met € 6.959k hetgeen vooral is veroorzaakt door lagere gerealiseerde en ongerealiseerde financiële baten en lasten.
- d. De lasten namen per saldo af met € 5.651k vanwege met name lagere financiële steunen en hulpverlening (€ 2.887k) en lagere predikantstraktementen (€ 3.565k).

1.2 Oplevering van de geconsolideerde jaarrekening

Statutair dienen de instellingen veelal uiterlijk 1 mei van ieder jaar de jaarrekening uit te brengen, waarna de jaarrekeningen door de financiële afdeling van de dienstenorganisatie worden geconsolideerd, door de accountant worden gecontroleerd en worden voorzien van een verklaring. Dankzij een goede samenwerking met de instellingen is gelijktijdige behandeling van de geconsolideerde jaarrekening met de enkelvoudige jaarrekening van de Kerk thans mogelijk.

De jaarrekening 2020 van de Protestantse Kerk in Nederland (VA 21-03) zal behandeld en vastgesteld worden in de vergadering van 25 juni 2021 van de kleine synode. Deze jaarrekening is voorzien van een controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

1.3 Preambule consolidatie Protestantse Kerk in Nederland

Het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft destijds (2007) een preambule opgesteld, met daarin de uitgangspunten inzake de consolidatie en de consolidatiekring van de Protestantse Kerk in Nederland.

Keuze Richtlijn 640 organisaties-zonder-winststreven

De kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland heeft er – als ter zake bevoegd orgaan - voor gekozen de verslaggeving van de Protestantse Kerk in Nederland in te richten conform boek 2 titel 9 en de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 organisaties-zonder-winststreven. Deze regelgeving biedt een breed maatschappelijk geaccepteerd kader inzake de verslaggeving voor organisaties zonder winststreven.

Uit deze keuze vloeit ook het opmaken van een geconsolideerde jaarrekening voort. Het opmaken van deze geconsolideerde jaarrekening heeft tot vragen geleid over de aard en omvang van de "dagelijkse" beheersing door de dienstenorganisatie van de in de consolidatiekring opgenomen instellingen. Het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland (DO) heeft niet de behoefte om de rol van de besturen van de in de consolidatiekring opgenomen organisaties te beperken. In de visie van het bestuur van de DO (en de kleine synode) zijn en blijven de besturen van deze instellingen zelfstandig verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering hiervan. De kleine synode houdt toezicht en verleent décharge over het gevoerde beleid aan de besturen.

Dit impliceert voor de Protestantse Kerk in Nederland als geheel in dit kader een terughoudende opstelling, waarbij beleid, uitvoering en verantwoording primair rechtstreeks en separaat door de kleine synode worden getoetst. In dit kader vindt in deze jaarverslaggeving geen nadere uitwerking plaats van het risicobeheer van de Protestantse Kerk in Nederland als geheel. Indien er gedurende het boekjaar materiële problemen ontstaan, dient het bestuur van de desbetreffende organisatie, deel uitmakend van de consolidatiekring, het bestuur van de DO te informeren en te consulteren.

Van toepassing zijnde richtlijnen

Naast de regelgeving conform Boek 2 titel 9 betreft het ook de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (640: organisaties zonder winststreven).

Waarom consolideren van de Protestantse Kerk in Nederland?

De (externe) omgeving heeft in de afgelopen paar jaren wijzigingen ondergaan:

- Aanscherping van wet- en regelgeving jaarverslaggeving
- Veel minder vrijheden voor not-for-profit organisaties om verslaggeving eigenstandig vorm te geven
- De dienstenorganisatie en de Protestantse Kerk in Nederland hebben bij de start (toen nog twee afzonderlijke jaarrekeningen) gemotiveerd gekozen voor BW 2 titel 9 en de Richtlijnen Jaarverslaggeving 640. Na de samenvoeging van deze jaarrekeningen wordt de enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland, in verband met CBF-keur voor Kerk in Actie, opgesteld volgens Richtlijn 650.

Beoordeling consolidatiekring Protestantse Kerk in Nederland

Een geconsolideerde jaarrekening is de jaarrekening waarin de activa, passiva, baten en lasten van de rechtspersonen en vennootschappen die een groep of groepsdeel vormen en andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen, als één geheel worden opgenomen (art. 2:405 lid 1 BW). De geconsolideerde jaarrekening moet overeenkomstig art. 2:362 lid 1 BW inzicht geven in het vermogen en resultaat van het geheel van de in de consolidatie opgenomen rechtspersonen en vennootschappen (art. 2:405 lid 2 BW). De geconsolideerde jaarrekening vormt een afzonderlijke verantwoording en geldt niet als een toelichting op de enkelvoudige jaarrekening (zoals dat in het verleden wel het geval was). De enkelvoudige jaarrekening is de jaarrekening van de rechtspersoon zelf.

Belangrijke onderdelen regelgeving consolidatiekring

Onderstaand volgt een summier overzicht van de belangrijkste onderdelen van de regelgeving:

- Groepsmaatschappijen: rechtspersonen en vennootschappen, die met elkaar in een groep verbonden zijn;
- Drie vormen van verbondenheid voor de beoordeling van een groepsrelatie én daarmee van consolidatieplicht:
 - economische verbondenheid;
 - zeggenschapsverbondenheid;
 - organisatorische verbondenheid;
- Kwalitatieve weging, waarbij zeggenschap en economische verbondenheid de meest wezenlijke aspecten zijn;
- De verbondenheid kan op twee manieren tot uitdrukking komen:
 - een kapitaaldeelname in een andere rechtspersoon;
 - een zeggenschapsrelatie (formeel of informeel) met een andere rechtspersoon, waardoor er sprake is van een verbonden rechtspersoon;
- Zeggenschapsverbondenheid: zeggenschap die een groepshoofd kan bewerkstelligen, kan onder meer bij stichtingen vormgegeven worden door:
 - (statutair verankerde) zeggenschap over het benoemen en ontslaan van bestuurders, en/of
 - de mogelijkheid bestuurders vooraf te instrueren inzake het door hen te voeren beleid, en/of
 - toezicht te houden op de effectuering van dat beleid, en/of
 - de mogelijkheid afwijkingen van het beleid te voorzien van sancties.

Het gaat om het kunnen uitoefenen van zeggenschap, niet over feitelijk of daadwerkelijk gebruikmaken van het recht op het uitoefenen van de zeggenschap.

1.4 Stichtingen en instellingen

De consolidatiekring bestaat over het boekjaar 2020 uit:

Landelijke instellingen

- Protestantse Kerk in Nederland incl. Kerk in Actie (de enkelvoudige jaarrekening) *;
- Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) *;
- Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland;
- Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen (BCKP) *;
- Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk Beheer (PSDV Beheer) *;
- Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV) *;
- Protestantse Stichting Hydepark Beheer;
- Protestantse Stichting Hydepark (Exploitatie) *(onderdeel van de PSDV).

Met de fusie van de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland met de Stichting Kerkelijk Geldbeheer heeft de verdwijnende Stichting Diaconaal Krediet Nederland alle activa en passiva inclusief de Algemene Reserve tegen nominale waarden overgedragen aan de verkrijgende Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Alle rechten en plichten betrekking hebbend op de activa en passiva gingen mee over naar de verkrijgende stichting. Bij Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland waren dezelfde grondslagen van toepassing als bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer.

De met * aangegeven instellingen worden behandeld in de vergadering van de kleine synode d.d. 25 juni 2021.

Regionale instellingen

- Stichting Steunfonds voor het Protestantisme in het Zuiden;
- Stichting Hervormd Kerkcentrum Zeeland;

Deze regionale rechtspersonen zijn voornamelijk instellingen, die zijn opgericht ter verkrijging van provinciale overheidssubsidies. In steeds meer situaties waar deze subsidieverlening is komen te vervallen, worden deze stichtingen opgeheven. Het uitvoerende werk van deze stichtingen is in de meeste gevallen geïncorporeerd in de activiteiten van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

2. Financiën

2.1 Omvang van het geconsolideerde vermogen

Het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland, dat bestaat uit reserves en fondsen, bedraagt per 31 december 2020 € 167,0 mln. De specificatie luidt als volgt:

Eigen vermogen (x € . 1.000)	Alg.en best.res.	Best.fonds	Totaal 31-12-2020	Totaal 31-12-2019	Mutatie 2020/2019
Protestantse Kerk	102.733	13.509	116.242	116.232	10
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	32.660		32.660	31.431	1.229
Stichting PDKN	0		0	309	-309
PSDV	3.988		3.988	4.442	-454
BCKP	13.979		13.979	9.589	4.390
Stichting Hydepark Beheer	-685		-685	-560	-125
Regionale stichtingen	347	193	540	539	1
Prot.St. Steun Prot.Kerk in Nederland			0	0	0
Totaal eigen vermogen	153.022	13.702	166.724	161.982	4.743

2.2 Toelichting eigen vermogen

Eigen vermogen Stichting Kerkelijk Geldbeheer

SKG heeft een bijzondere functie waar het beheer van kerkelijke geldmiddelen betreft. Zoals ook voor de andere entiteiten geldt, heeft SKG een eigenstandige verantwoordings- en rapporteringslijn naar de kleine synode. Het eigen vermogen van SKG dient uitsluitend als weerstandsbuffer voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van SKG.

Geconsolideerd eigen vermogen

Ten opzichte van de stand per 31 december 2019 is het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland per 31 december 2020 toegenomen met € 4.743k.

2.3 Kerncijfers baten en lasten

De totale baten en lasten over het boekjaar 2020 zien er als volgt uit:

Staat van baten en lasten <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Rekening 2019	Mutatie 2020/2019
Baten			
Opbrengsten vrijwillige geldwerving	23.053	23.046	7
Aandeel in acties van derden	3.406	3.022	384
Specifieke inkomsten	156.234	157.312	-1.078
Overige baten	7.701	13.973	-6.272
Totale baten	190.394	197.353	-6.959
Lasten			
Personele kosten	21.558	21.132	426
Apparaatskosten	10.002	9.398	604
Financiële steun en hulpverlening	21.144	24.031	-2.887
Specifieke uitgaven	132.947	136.736	-3.789
Diversen	0	5	-5
Totale lasten	185.651	191.302	-5.651
Resultaat	4.743	6.051	-1.308

Onderstaand wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste verschillen in baten en lasten tussen de verslag jaren 2020 en 2019.

2.4 Ontwikkeling baten en lasten

Baten

Aandeel in acties van derden

In 2020 bedroeg het aandeel in de gezamenlijke SHO actie voor Beiroet € 1.043k. De bijdragen vanuit stichtingen en fondsen nam af met € 558k.

Specifieke inkomsten

De specifieke inkomsten namen af met € 1.078k., hoofdzakelijk ontstaan door lagere verplichte bijdragen ten behoeve van de predikantstraktementen.

Overige baten

De overige baten daalden € 6.272k, vooral als gevolg van lagere gerealiseerde en ongerealiseerde koersresultaten ten opzichte van 2019.

Lasten

Personele kosten

De personele kosten zijn ten opzichte van 2019 gestegen als gevolg van een toename van het aantal werknemers in de consolidatiekring (van 269 fte naar 275 fte) en een structurele stijging van de loonkosten in 2020 door gemaakte CAO afspraken.

Apparaatskosten

De apparaatskosten zijn in 2020 per saldo toegenomen met € 604k. Dit kwam voornamelijk door hogere inventariskosten als gevolg van de afschrijving op de immateriële vaste activa.

Financiële steun en hulpverlening

De financiële steun en hulpverlening daalde ten opzichte van het boekjaar 2019 met € 2.887k. Dit is vooral toe te rekenen aan lagere uitgaven bij Kerk in Actie.

Specifieke uitgaven

Deze post daalde ten opzichte van 2019 met € 3.789k, hetgeen vooral is veroorzaakt door lagere Predikantstraktementen.

3. Geconsolideerde jaarrekening

3.1 Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)

Activa <i>(x € . 1.000)</i>	Ref.	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019	Mutatie 2020/2019
Immateriële vaste activa	1	2.088	1.651	437
Materiële vaste activa	2			
Terreinen en gebouwen		22.150	22.876	-726
Installaties		1.897	2.036	-139
Inventaris		690	522	168
Automatisering / overige bedrijfsmiddelen		486	377	109
		25.223	25.811	-588
Financiële vaste activa	3			
Deposito's / kredieten SKG		259.924	264.590	-4.666
Leningen u/g		2.343	2.037	306
		262.267	266.627	-4.360
Beleggingen	4	68.291	65.173	3.118
Vorderingen	5	11.440	10.230	1.210
Vorraden	6	2	4	-2
Liquide middelen	7	253.925	238.697	15.228
Totaal activa		623.236	608.193	15.043

Passiva (x €. 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019	Mutatie 2020/2019
Reserves en fondsen	8			
- Algemene en bestemmingsreserves		153.023	149.128	3.895
- Bestemmingsfondsen		13.702	12.854	848
Totaal reserves en fondsen		166.725	161.982	4.743
Vorzieningen	9	4.265	5.701	-1.436
Schulden op lange termijn	10	168.284	175.539	-7.255
Rekeningen-courant	11	334	797	-463
Schulden op korte termijn	12	283.628	264.174	19.454
Totaal passiva		623.236	608.193	15.043

3.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten (x €. 1.000)	Ref.	Rekening 2020	Rekening 2019	Mutatie 2020/2019
Opbrengst vrijwillige geldwerving	13	23.053	23.046	7
Aandeel in (gezamenlijke) acties	14	3.406	3.022	384
Specifieke inkomsten	15	156.234	157.312	-1.078
Overige baten	16	7.701	13.973	-6.272
Totale baten		190.394	197.353	-6.959

Lasten (x €. 1.000)	Ref.	Rekening 2020	Rekening 2019	Mutatie 2020/2019
Personele kosten	17	21.558	21.132	426
Apparaatskosten	18	10.002	9.398	604
Financiële steun en hulpverlening	19	21.144	24.031	-2.887
Specifieke uitgaven	20	132.947	136.736	-3.789
Diversen	21	0	5	-5
Totale lasten		185.651	191.302	-5.651
Resultaat		4.743	6.051	-1.308

Verdeling resultaat naar vermogen (x €. 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019	Mutatie 2020/2019
Algemene reserves	4.883	2.324	2.559
Bestemmingsreserves	-988	4.807	-5.795
Totaal resultaat uit reserves	3.895	7.131	-3.236
Bestemmingsfondsen	848	-1.080	1.928
Totaal resultaat uit fondsen	848	-1.080	1.928
Totaal	4.743	6.051	-1.308

3.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)	Ref.	Balans	Balans
(x € 1.000)		31-12-2020	31-12-2019
Resultaat		4.743	6.051
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
Afschrijvingen im-/materiële vaste activa	1/2	2.310	2.292
Voorzieningen	10	-1.436	-2.270
Vorderingen / Voorraden	5/6	-1208	3.437
Rekeningen-courant verhoudingen	7/12	-463	178
Kortlopende schulden	13	19.454	26.310
Langlopende schulden (operationeel)	11	-7.238	-8.770
Beleggingen	4	-3.118	-6.157
Overige financiële activa	3	4.360	-22.622
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		12.661	-7.602
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in im-/materiële vaste activa	1/2	-2.397	-2.160
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	1/2	238	2
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-2.159	-2.158
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Langlopende schulden (lening o/g)	11	-17	-17
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-17	-17
Totaal mutatie liquide middelen	8	15.228	-3.726
Verloop liquide middelen		2020	2019
(x € 1.000)			
Stand per 1 januari		238.697	242.423
Mutatie boekjaar		15.228	-3.726
Stand per 31 december		253.925	238.697

3.4 Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Immateriële vaste activa (1) (x € 1.000)	PKN softw.	SKG softw.	Totaal 2020	Totaal 2019
Stand 1 januari				
Aanschafwaarde	4.214	982	5.196	3.680
Cumulatieve afschrijvingen	-2.918	-627	-3.545	-2.300
Boekwaarden	1.296	355	1.651	1.380
Mutaties				
Aanschafwaarde:				
Investerings	924	864	1.788	1.642
Desinvesteringen		-813	-813	-126
	924	51	975	1.516
Desinvesteringen		813	813	126
Afschrijvingen	-1.090	-261	-1.351	-1.371
	-1.090	552	-538	-1.245
Saldo mutaties	-166	603	437	271
Stand 31 december				
Aanschaffingswaarde	5.138	1.033	6.171	5.196
Cumulatieve afschrijvingen	-4.008	-75	-4.083	-3.545
Boekwaarden	1.130	958	2.088	1.651

Voor de afschrijvingspercentages van de immateriële vaste activa wordt verwezen naar de waarderinggrondslagen.

Materiële vaste activa (2) <i>(x € 1.000)</i>	Gebouwen en terreinen	Installaties	Inventaris	Autom./ overige bdr.midd.	Totaal 2020	Totaal 2019
Stand 1 januari						
Aanschaffingswaarde	26.935	3.851	1.306	882	32.975	39.879
Cumulatieve afschrijvingen	-4.059	-1.815	-784	-506	-7.164	-13.663
Boekwaarden	22.876	2.036	522	376	25.811	26.216
Mutaties						
<i>Aanschafwaarde</i>						
Investerings			345	264	609	518
Desinvesteringen	-257		-11	-105	-373	-7.422
	-257	0	334	159	236	-6.904
<i>Afschrijvingen</i>						
Desinvesteringen	19		11	105	135	7.420
Afschrijvingen	-488	-139	-177	-155	-959	-921
	-469	-139	-166	-50	-824	6.499
Saldo mutaties	-726	-139	168	109	-588	-405
Stand 31 december						
Aanschaffingswaarde	26.678	3.851	1.640	1.042	33.211	32.975
Cumulatieve afschrijvingen	-4.528	-1.954	-950	-556	-7.988	-7.164
Boekwaarden	22.150	1.897	690	486	25.223	25.811
Totaal per locatie						
PLDC te Utrecht	10.027	1.890	665	350	12.932	12.931
Hydepark te Doorn	710	7	7		724	742
Diverse (woon-)huizen	344				344	590
Nieuw Hydepark	8.581			102	8.683	8.883
Oranjerie	1.240				1.240	1.282
Pand Gouda	1.248		18	34	1.300	1.383
Kantoor Utrecht BCP	0				0	0
Boekwaarden	22.150	1.897	690	486	25.223	25.811

De specificatie van de Financiële vaste activa is als volgt:

Financiële vaste activa (3)	Balans	Balans
(x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Deposito's / kredieten SKG	259.924	264.590
Leningen u/g	2.343	2.037
Totaal financiële vaste activa	262.267	266.627

Deposito's / Kredieten SKG

De specificatie luidt als volgt:

Deposito's / Kredieten SKG	Balans	Mutaties	Balans
(x € 1.000)	31-12-2020	2020	31-12-2019
Deposito's			
- 1 tot 5 jaar	88.751	-14.400	103.151
- meer dan 5 jaar	40.397	-9.200	49.597
	129.148	-23.600	152.748
Kredieten			
- 1 tot 5 jaar	31.953	2.837	29.116
- meer dan 5 jaar	98.823	16.097	82.726
	130.776	18.934	111.842
Totaal deposito's / kredieten SKG	259.924	-4.666	264.590

In 2020 en 2019 zijn ten behoeve van aan SKG verstrekte kredietfaciliteiten, deposito's verpand voor een totaalbedrag van € 25 mln. Van deze faciliteiten is in beide jaren geen gebruik gemaakt.

Leningen u/g

Het verloop van de leningen u/g is als volgt:

Leningen u/g (3) (x € 1.000)	Looptijd / percentage	Balans	Mutaties in 2020		Balans
		1-1-2020	Bij	Af	31-12-2020
Algemeen					
ICCO		870		870	0
Lening Congrescentr.de Werelt OG BV	10 jr./2,5%	820		94	726
Stichting Denneheul beheer	20 jr./2%		402		402
Leger de Heils	10 jr./1,9%		1.000		1.000
		1.690	1.402	964	2.128
Individuele hulpverlening					
Natuurlijke personen (LMW)	> 5 jr. / 0 - 8%	93		78	15
Voorziening oninbaarheid	> 5 jr.	-68	68		0
		25	68	78	15
Leningen (regionaal)	> 5 jr. / 0 - 6%	204		182	22
Voorziening oninbaarheid		-58	58		0
		146	58	182	22
Overige leningen	> 5 jr. / 0 - 8%	174			174
Leningen personeel					
- arbeidsvoorwaarden	1jr. < 5 jr. / 0%	0			0
- buitenlandse medew.	1jr. < 5 jr. / 0%	2	5	3	4
		2	5	3	4
Totaal leningen u/g		2.037	1.533	1.227	2.343

De beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

Beleggingen (4) (x € 1.000)	Balans	Balans	Balans	Balans
	31-12-2020	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2019
	Boekwaarde	Beurswaarde	Boekwaarde	Beurswaarde
<i>Effecten</i>				
Obligaties	27.783	27.783	25.055	25.055
Aandelen	35.941	35.941	34.785	34.785
Overige beleggingen	4.567	4.567	5.333	5.333
Totaal effectenportefeuille	68.291	68.291	65.173	65.173

Er is geen sprake van een algeheel beleggingsbeleid, dat voor alle entiteiten van toepassing is.

Vorderingen (5)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Gemeenten/classes (predikantstraktementen)	1.418	1.597
Niet voorziene debiteuren verplichte heffingen	72	129
Overige debiteuren	956	880
Belastingen		0
Rente	3.727	4.110
Nalatenschappen, bijdragen en subsidies		204
Aflossing 2019 lening u/g ICCO		290
Nog te ontvangen giften en collecten	2.842	2.001
BTW suppletie 2017-2019	155	
Vooruitbetaalde posten	757	430
Diversen	1.417	589
Totaal vorderingen	11.344	10.230

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Rekeningen-courant (5)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Diverse kerkelijke stichtingen	96	0
Totaal rekeningen-courant	96	0

De specificatie van de voorraden is als volgt:

Vorraden (6)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Handelsgoederen	2	4
Totaal voorraden	2	4

Liquide middelen (7) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Balans 31-12-2019
Deposito's	91.900	69.885
Banken	162.022	168.797
Kasgelden	3	15
Totaal liquide middelen	253.925	238.697

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

Passiva

De reserves en fondsen zijn als volgt gesplitst:

Reserves en Fondsen (8) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	resultaat 2020	Balans 31-12-2019
Reserves	153.023	3.895	149.128
Fondsen	13.702	848	12.854
Totaal reserves en Fondsen	166.725	4.743	161.982

De toename van het eigen vermogen met € 4.743k betreft het resultaat 2020 volgens de geconsolideerde staat van baten en lasten.

Het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland, dat bestaat uit reserves en fondsen, bedraagt per 31 december 2020 € 167 mln. De specificatie luidt als volgt:

Eigen vermogen (8) (x € 1.000)	Alg.en best.res.	Best.fonds	Totaal 31-12-2020	Totaal 31-12-2019	Mutatie 2020/2019
Protestantse Kerk	102.733	13.509	116.242	116.232	10
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	32.660		32.660	31.431	1.229
Stichting Prot.Diac.Krediet Ned.	0		0	309	-309
Prot.St.Diac.Vakantiewerk	3.988		3.988	4.442	-454
Beheerscie.Centr.Kas Pred.trakt.	13.979		13.979	9.589	4.390
Stichting Hydepark Beheer	-685		-685	-560	-125
Regionale stichtingen	347	193	540	539	1
Prot.St. Steun Prot.Kerk in Nederland			0	0	0
Totaal eigen vermogen	153.023	13.702	166.725	161.982	4.743

De SKG heeft een bijzondere functie waar het beheer van kerkelijke geldmiddelen betreft. Zoals ook voor de andere entiteiten geldt, heeft de SKG een eigenstandige verantwoordings- en rapporteringslijn naar de kleine synode. Het geheel van het eigen vermogen van de SKG dient uitsluitend tot weerstandsbuﬀer voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de SKG en staat derhalve niet ter vrije beschikking van de Protestantse Kerk in Nederland.

Er bestaat een verschil tussen de reserves en fondsen in de geconsolideerde balans en enkelvoudige balans, alsmede tussen het geconsolideerde resultaat en het enkelvoudige resultaat. Voor de vereiste toelichting van deze verschillen verwijzen wij naar de consolidatiestaat. Voor de vereiste toelichting op de reserves en fondsen wordt verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland en naar de separate deel jaarrekeningen van de instellingen.

Resultaatbestemming

Het resultaat is, vooruitlopend op de vaststelling, verdeeld volgens de in de jaarrekening opgenomen resultaatverdeling.

De reserves en fondsen zijn als volgt gesplitst:

Reserves (8) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	resultaat 2020	Balans 31-12-2019
Algemene reserves	68.395	4.883	63.512
Bestemmingsreserves	84.628	-988	85.616
Totaal reserves	153.023	3.895	149.128

Fondsen (8) (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	resultaat 2020	Balans 31-12-2019
Bestemmingsfondsen	13.702	848	12.854
Totaal fondsen	13.702	848	12.854

De stand en het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorzieningen (9) (x € 1.000)	Balans 1-1-2020	Toege- voegd	Onttrek- kingen	Vrijval	Balans 31-12-2020
<i>(Groot) onderhoud:</i>					
Onderhoud PLD	537	170	565		142
Onderhoud Hydepark	422	97	20		499
Onderhoud overige gebouwen	159	56	52		163
	1.118	323	637	0	804

Voorzieningen (9) (x € . 1.000)	Balans 1-1-2020	Toege- voegd	Onttrek- kingen	Vrijval	Balans 31-12-2020
<i>Predikanten, personeel en pensioenen</i>					
Reorganisatiekosten dienstenorganisatie	744	398	559		583
Jubileaverplichtingen	49		10		39
Reorganisatiekosten PSDV	50			50	0
Wachtgelden predikanten	3.587	582	1.474		2.695
Pensioenreglementen GKN	91	10	15		86
Pensioenvoorz. Ned. medewerkers	47	5	9		43
Pensioenvoorz. Indon. medewerkers	5				5
Fonds Bekker en Wagter	10				10
	4.583	995	2.067	50	3.461
Totaal voorzieningen	5.701	1.318	2.704	50	4.265

Voorzieningen Dienstenorganisatie

De Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland kent een drietal voorzieningen, te weten: een voorziening voor (groot) onderhoud dienstencentrum te Utrecht, een voorziening voor uitgezonden medewerkers (kostenegalisatievoorzieningen) en een voorziening voor verplichtingen en verliezen (reorganisatiekosten). De voorziening voor (groot) onderhoud is gevormd voor toekomstige kosten van (groot) onderhoud aan de bedrijfsgebouwen. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Voorziening reorganisatiekosten Dienstenorganisatie

De voorziening nam in 2020 af met € 161k vanwege de betaalde personele afvloeiingsverplichtingen. Het saldo van € 583k wordt voldoende geacht om aan de uitstaande verplichtingen in komende jaren te kunnen voldoen.

Wachtgelden predikanten

Voor de toekomstige verplichtingen is een voorziening opgenomen op basis van de volgende uitgangspunten:

- de wachtgelden worden voor de maximale duur uitgekeerd, zonder rekening te houden met sterfttekans;
- de verplichting wordt berekend op basis van het prijspeil 2020;
- de totale verplichting wordt met 16% verminderd vanwege de verwachte verrekening van inkomsten uit arbeid of bedrijf. Het percentage van 16% is het gemiddelde van de laatste drie jaren.
- de verplichting is met € 499k verminderd vanwege de kostenbesparing die naar verwachting zal worden bereikt door voortijdige beëindiging van wachtgelduitkeringen. Het bedrag van € 499k is het gemiddelde van de laatste drie jaren.

De stand en het verloop van de schulden op lange termijn zijn als volgt:

Schulden op lange termijn (10) (x € 1.000)	Balans	Bij	Af		Balans
	1-1-2020		Besteding/ Aflossingen	Vrijval	31-12-2020
Inschrijvingsrekeningen SKG	171.790		7.057		164.733
Leningen o/g	434		17		417
Subsidieverplichtingen	3.315	1.173	1.190	165	3.134
Totaal Schulden op lange termijn	175.539	1.173	8.264	165	168.284

Toelichting inschrijvingsrekeningen SKG

Het bedrag van € 164.733k bestaat bij SKG uit inschrijvingen € 108.337k van 1 tot 5 jaar en € 56.396k van meer dan 5 jaar.

Specificatie Leningen o/g

Leningen o/g (x € 1.000)	Looptijd / perc.	Balans	Bij	Af		Balans
		1-1-2020		Afl.	Vrijval	31-12-20
PKN: Overige leningen	> 5 jr./0%	2				2
PSHB: Diaconie Den Haag *	> 5jr/5,3%	432		17		415
Totaal leningen o/g		434	0	17	0	417

(*) De aflossingsverplichting PSHB 2021 van € 17k per 31 december 2020 is verantwoord onder de schulden op korte termijn.

Specificatie subsidieverplichtingen

Subsidieverplichtingen (x € 1.000)	Balans	Bij	Af		Balans
	1-1-2020		Besteding/ Aflossingen	Vrijval	31-12-2020
Pastoraat	1.505	465	424	43	1.503
Kerkbouw	720	293	259	35	719
Rentesubsidies	147		1		146
Steun instellingen	58				58
Pioniersplekken	754	383	451	51	635
Lutherse tradities	131	32	55	36	72
Totaal subsidieverplichtingen	3.315	1.173	1.190	165	3.134

Uit de opbrengst van de solidariteitskas worden subsidies aan gemeenten verstrekt voor nieuwbouw en/of restauratie van kerkelijke gebouwen, voor pastoraat en voor subsidies in de vorm van rentereductie op leningen bij de Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Deze verplichtingen variëren in looptijd van 2 tot maximaal 5 jaren.

De rekening courant-verhoudingen met verschillende fondsen en stichtingen betreffen:

Rekeningen-courant (11)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Diverse kerkelijke stichtingen en fondsen	334	797
Totaal Rekening-courant	334	797

De rekening courantverhoudingen met kerken en andere instellingen hebben een renteloos karakter en kennen geen zekerheidsstellingen.

De schulden op korte termijn betreffen:

Schulden op korte termijn (12)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	31-12-2019
Rek.couranten SKG, maximaal 1 maand opvraagbaar	53.873	55.597
Spaarrekeningen SKG	152.054	132.262
Termijndepositorekeningen	40.733	49.387
Pl. kerkelijke gemeenten, restitutie inleg Oikocredit	10.018	
Apparaatskosten aardbeving Azië		256
Studentenpastoraat	181	
rente egalisatierekening inzake ruilresultaten	50	96
rente inzake inschrijvingsrekeningen		151
Depot inzake leningen	13.891	12.945
rente inzake inschrijvingsrekeningen en termijndeposito's	1.861	2.031
Crediteuren	1.489	1.826
Administratie en accountantskosten	141	27
Personeel/premies/heffingen	5.813	5.843
Projectverplichtingen/contributies/bijdragen	1.806	2.112
Vooruitontvangen posten	282	613
Diversen	1.436	1.028
	283.628	264.174

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Protestantse Kerk in Nederland

Deze zijn in dit document opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Huurovereenkomst

Er is een huurovereenkomst afgesloten met de Protestantse Stichting Hydepark, voor het gebruik van het complex Nieuw-Hydepark. De huurovereenkomst is per 2016 aangegaan voor een periode van 60 maanden en loopt van 01-03-2016 tot 28-02-2026. Huurbedrag per jaar € 604.560,= (prijspeil 2020)

Ingaande 06-02-2017 is een huurovereenkomst afgesloten met de TeKa groep BV voor het gebruik van de Oranjerie voor de duur van 10 jaar. Huurbedrag per jaar € 84.349,= (prijspeil 2020)

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Bankgaranties

Ultimo 2020 betreft dit afgegeven (bank)garanties voor een totaalbedrag van € 180k (2019 € 680k). In het bedrag 2019 is begrepen een afgegeven garantie van € 500k aan stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland, welke in 2020 is komen te vervallen.

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV)

Operational leasecontracten

Ten bate van de bedrijfsvoering zijn drie auto's in gebruik. Met betrekking tot deze auto's zijn leaseverplichtingen aangegaan. Het verschuldigde bedrag voor het jaar 2021 bedraagt circa € 25.938. Ten bate van de bedrijfsvoering zijn leaseverplichtingen aangegaan voor kopieermachines/printers. Het verschuldigde bedrag voor het jaar 2021 bedraagt € 15.143.

Borgstellingen

Door Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk Beheer is een borgstelling afgegeven inzake de betaling van de erfpachtcanon voor Stichting de Heerenhof voor een periode van maximaal vijf jaar zijnde € 517.645. Door Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk Beheer is een borgstelling afgegeven inzake betaling van de huur voor Stichting groepshotel IJsselviert voor een periode van vijf jaar zijnde € 5 en de verwachte kosten voor groot onderhoud.

Gebeurtenissen na balansdatum

Coronacrisis

De gevolgen van de coronacrisis in 2021 zullen binnen alle onderdelen van de Protestantse Kerk in Nederland merkbaar zijn. Door de nog onbekende duur van de crisis zijn de precieze gevolgen nog onzeker.

3.5 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Opbrengsten vrijwillige geldwerving (13)

Het totaal van de (bruto-)opbrengsten uit vrijwillige geldwerving is verminderd met de kosten fondsenwerving ten bedrage van € 3.167k (2019: € 3.002k) en luidt als volgt:

Netto baten vrijwillige geldwerving (13)	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Collecten kerkopbouw	1.353	1.529
Collecten oecumene		85
Collecten, giften e.d. Kerk in Actie	17.611	16.475
Giften regionaal	1	2
Overige giften e.d.	150	432
Nalatenschappen Algemeen	611	210
Nalatenschappen Kerk in Actie	2.459	3.567
Nalatenschappen Zendingswerk	868	746
Totaal netto baten vrijwillige geldwerving	23.053	23.046

Aandeel in acties van derden (14)	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Aandeel in SHO acties	1.043	101
Aandeel in acties van derden	2.363	2.921
Totaal aandeel in acties van derden	3.406	3.022

Onderstaand worden deze inkomsten nog nader gespecificeerd:

Specificatie aandeel in SHO acties	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Sulawesi		101
Explosie Beiroet	1.043	
Totaal	1.043	101

Specificatie aandeel in acties van derden	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
EO Metterdaad	400	763
Zending en diaconaat	1.296	1.420
Algemeen	667	738
Totaal	2.363	2.921

Specifieke inkomsten (15) (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Opbrengsten verplichte heffingen	149.026	150.320
Subsidies overheden en derden	191	7
Opbrengsten dienstverlening	6.786	6.506
Overige specifieke inkomsten	231	479
Totaal specifieke inkomsten	156.234	157.312

Specificatie opbrengsten verplichte heffingen (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Bezettingsbijdragen van gemeenten (Centrale Kas)	114.769	115.114
Vacaturebijdragen van gemeenten (Centrale Kas)	1.831	1.746
Beschikbaarheidsbijdragen van gemeenten (Centrale Kas)	161	162
Bijdragen van predikanten (Centrale Kas)	15.306	15.852
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.863	11.158
Diaconaal quotum	2.592	2.676
Solidariteitskas	3.504	3.612
Totaal opbrengsten verplichte heffingen	149.026	150.320

Specificatie subsidies overheden en derden (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Subsidie ministerie VWS	168	0
Subsidie ministerie SZW	11	7
RVO inzake zonnepanelen	12	0
Totaal subsidies overheden en derden	191	7

Dit betreffen onvoorwaardelijke subsidies, verkregen van Rijk en/of regionale overheden, op basis van ingediende activiteitenplannen en waarvan de looptijd varieert afhankelijk van de duur van de projecten.

Specificatie opbrengsten dienstverlening (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Netto-opbrengst publicaties dienstenorganisatie	0	0
Bijdragen uit dienstverlening dienstenorganisatie	6.449	5.620
Protestantse Stichting Hydepark Beheer	53	101
Brutomarge De Werelt / Roosevelthuis	284	785
Totaal opbrengsten dienstverlening	6.786	6.506

Specificatie overige specifieke inkomsten (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Opbrengst provisie SKG	230	478
Diversen	1	1
Totaal overige specifieke inkomsten	231	479

Overige baten (16) (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Financiële baten en lasten	4.386	8.581
Herwaardering beleggingen	2.202	4.821
Vrijval verplichtingen	75	216
Diversen	1.038	355
Totaal overige baten	7.701	13.973

Specificatie financiële baten en lasten (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Protestantse Kerk in Nederland	934	4.613
Prot. St. Hydepark Beheer	-14	-10
St. Steunfonds Prot. in het Zuiden	6	13
Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen	0	0
St. Protestants Diaconaal Krediet Nederland	0	45
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	3.438	3.899
Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk	22	21
Totaal financiële baten en lasten	4.386	8.581

Specificatie herwaarderingen (x € 1.000)	Rekening 2020	Rekening 2019
Beleggingen Protestantse Kerk in Nederland	2.202	4.821
Totaal herwaarderingen	2.202	4.821

Specificatie vrijval verplichtingen	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Vrijval voorziening Onderhoud PKN		164
Vrijval verlofuren en jubilea	75	52
Totaal vrijval verplichtingen	75	216

Specificatie diversen	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Opbrengst publicaties		131
Diversen SKG		45
Diversen PKN	1.038	179
Totaal diversen	1.038	355

Lasten

Personele kosten (17)	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Bruto salarissen	16.116	14.581
Sociale lasten	2.489	2.190
Pensioenpremies	1.719	1.552
Ontvangen uitkeringen	-85	-99
Reiskosten woon-werkverkeer	194	413
Externe deskundigheid en uitzendkrachten	1.390	1.730
Reiskostendeclaraties	256	297
Overige personeelskosten	-191	468
Subsidie NOW	-330	
Totaal personele kosten	21.558	21.132

Apparaatskosten (18)	Rekening	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2020	2019
Huisvestingskosten	1.862	1.876
Inventariskosten	3.972	3.191
Bureaunkosten	1.976	1.798
Bestuurskosten	512	699
Administratie- en accountantskosten	735	955
Dotatie aan voorzieningen	736	863
Diversen	209	16
Totaal apparaatskosten	10.002	9.398

Financiële steun en hulpverlening (19) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Rekening 2019
Programma's Kerk in Actie	17.733	20.382
Kerkopbouw	3.231	3.578
Overige steun en hulpverleningen dienstenorganisatie	180	71
Totaal financiële steun en hulpverlening	21.144	24.031

Specifieke kosten (20) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Rekening 2019
Predikantstraktementen	127.850	131.415
Activiteiten Kerk in Actie	2.435	1.600
Activiteiten Kerkopbouw	1.779	2.845
Diversen	883	876
Totaal specifieke kosten	132.947	136.736

Diversen (21) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2020	Rekening 2019
Diverse lasten		5
Totaal diversen	0	5

Overige gegevens

Vaststelling

De kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland heeft de jaarrekening over het boekjaar 2020 behandeld en vastgesteld in de vergadering van 25 juni 2021.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring over het boekjaar 2020 is opgenomen op de volgende bladzijden van dit verslag.

Colofon

Protestantse Kerk in Nederland
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
Telefoon: (030) 880 18 80
Fax: (030) 880 13 00
E-mail: info@protestantsekerk.nl
Internet: www.protestantsekerk.nl
Bezoekadres: Joseph Haydnlaan 2a,
Utrecht

